

# Upcyklace oděvu a textilu

Liudmyla Lotokovska

---

Bakalářská práce  
2022



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta multimediálních komunikací

---

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta multimediálních komunikací  
Ateliér Design oděvu

Akademický rok: 2021/2022

# ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Liudmyla Lotokovska**  
Osobní číslo: **K18053**  
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**  
Studijní obor: **Multimédia a design – Design oděvu**  
Forma studia: **Prezenční**  
Téma práce: **Upcyklace oděvu a textilu**

## Zásady pro vypracování

### 1. Teoretická část:

Prostudování a analýza dostupných materiálů a informací, obrazová příloha, vlastní závěry v minimálním textovém rozsahu 20-25 normostran. Řešení je doplněno kresebnými návrhy. Práce se věnuje tématu upcyklace oděvů a textilu pomocí různých výtvarných technik, mapuje historický vývoj tohoto tématu a hledá využití v současné módě.

### 2. Praktická část:

Výtvarné zpracování a realizace finálních návrhů v počtu 5-7 modelů. Praktická část vychází z poznatků v teoretické části a reaguje na ně kolekcí oděvů vzniklých experimentováním s různými technikami upcyklace oděvů a textilu. Práce je doplněna o dokumentační fotografie z procesu tvorby, módní fotografie, popřípadě krátké promo video. Rozsah práce: minimálně 40 normostran. Formát A4. Práce bude odevzdána ve 2 stejnopisech v pevné vazbě (1 může být v kroužkové vazbě). Součástí předané písemné práce bude dodání elektronické verze bakalářské práce na Flash disku, který bude taktéž obsahovat samostatné fotografie v tiskové kvalitě z praktické části bakalářské práce. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 DPI, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

**Seznam doporučené literatury:**

FOGG, Marnie, ed. *Móda: úžasný příběh fenoménu: historický vývoj, detailní vyobrazení i příběhy slavných návrhářů*. Přeložil Zuzana PAVLOVÁ, přeložil Runka ŽALUDOVÁ. V Praze: Slovart, 2015. ISBN 9788073912246.

MÁCHALOVÁ, Jana. *Móda 20. století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003. Dějiny odívání. ISBN 8071065870.

GLOGAZA, Joanna. *Slow fashion: módní revoluce*. Přeložil Soňa NOVÁKOVÁ. Praha: Alferia, 2021. ISBN 978-80-271-2108-3.

JAROŠOVÁ, Helena. *Oděv, móda, tvorba*. Ilustroval Magdalena KŘEŠŤANOVÁ. V Praze: UMPRUM, 2020. ISBN 978-80-87989-53-1.

RUHRBERG, Karl, WALTHER, Ingo F., ed. *Umění 20. století*. [Praha]: Slovart, c2004. ISBN 8072095218.

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Alice Klouzková, PhD.**  
Ateliér Design oděvu

Datum zadání bakalářské práce: **1. listopadu 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **20. května 2022**

L.S.

---

**Mgr. Josef Kocourek, PhD.**  
děkan

---

**doc. MgA. Kristýna Petříčková, Ph.D.**  
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 1. prosince 2021

## PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 4. 05. 2022 .....

Jméno a příjmení studenta: LUDMYLA LOTKOVSKA .....

podpis studenta

## **ABSTRAKT**

Bakalářská práce se věnuje tématu upcylace oděvů a textilu jako jednomu z možných řešení problémů současného oděvního průmyslu. Teoretická část mapuje historický vývoj této problematiky a současné oděvní designéry, kteří ve své tvorbě využívají právě upcylaci. Práce se zaměřuje i na popsání různých textilních technik vhodných pro upcylaci. Praktická část pak hledá optimální a originální způsob upcylace, kterým bude vytvořena jedinečná oděvní kolekce s přidanou uměleckou hodnotou.

Klíčová slova: upcylace, udržitelnost, oděv, textil, textilní techniky.

## **ABSTRACT**

The bachelor thesis deals with the topic of upcycling of clothing and textiles as one of the possible solutions to the problems of the current clothing industry. The theoretical part maps the historical development of this issue and contemporary clothing designers who use upcycling in their work. The thesis also focuses on describing various textile techniques suitable for upcycling. The practical part then looks for the optimal and original upcycling method that will create a unique clothing collection with added artistic value.

Keywords: upcycling, sustainability, garment, textile, textile techniques.

Chtěla bych poděkovat MgA. Alici Klouzkové, Ph.D. za vedení bakalářské práce, za chápání a rady. Děkuji Ondřejovi za jeho podporu a povzbuzení k práci. Děkuji Pepovi za chápání a psychickou podporu. Děkuji všem lidem které se mnou spolupracovali.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

# OBSAH

<b>OBSAH</b> .....	7
<b>ÚVOD</b> .....	9
<b>1. SOUČASNÝ MÓDNÍ PRŮMYSL</b> .....	<b>11</b>
1.1 RYCHLÁ MÓDA A JEJÍ NEGATIVNÍ DOPAD.....	12
1.2 ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ RYCHLÉ MÓDY .....	14
1.2.1 Pomalá móda .....	15
1.2.2 Zero waste.....	16
1.2.3 Recyklace.....	18
<b>2. UPCYKLACE</b> .....	<b>20</b>
2.1 DEFINICE A PODSTATA UPCYKLACE.....	20
2.2 HISTORIE UPCYKLACE A JEJÍ ROLE V MÓDNÍM PRŮMYSLU .....	21
2.3 APLIKACE PRINCIPŮ UPCYKLACE SOUČASNÝMI NÁVRHÁŘI .....	23
<b>3. TECHNIKY UPCYKLACE</b> .....	<b>30</b>
3.1 PŘEŠÍVÁNÍ.....	30
3.2 BARVENÍ TEXTILU .....	31
3.2.1 Batika.....	31
3.2.2 MARBLING .....	32
3.3 VÝŠIVKA .....	33
3.4 ZÁPLATOVÁNÍ .....	35
3.4.2 Nášivky .....	36

3.4.3 Boro .....	38
<b>4. AUTORSKÁ KOLEKCE ODĚVU.....</b>	<b>41</b>
4.1. PRVNÍ EXPERIMENTY.....	41
4.2 MOODBOARD .....	43
4.4 MATERIÁLY .....	43
4.5 LINE-UP.....	44
<b>5. PŘEHLED KOLEKCE .....</b>	<b>46</b>
<b>ZÁVĚR.....</b>	<b>54</b>
<b>FOTODOKUMENTACE .....</b>	<b>55</b>
<b>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....</b>	<b>74</b>
<b>SEZNAM OBRÁZKŮ .....</b>	<b>79</b>



## ÚVOD

Móda je jedním z komplexních jevů moderní kultury, která umožňuje zdůraznit společenský status a uspokojit estetické potřeby obyvatelstva. Kromě toho má móda velký vliv na světovou ekonomiku, moderní společnost a životní prostředí. Reaguje na aktuální dění v životě člověka a zároveň je odrazem určité sociální skupiny, ve které se tento člověk pohybuje.

Na pozadí globalizačních procesů, které ruší hranice mezi lidmi a jejich odlišnostmi, móda podporuje snahu mladé generace být originální. Tato originalita se ovšem neprojevuje jen zevnějšku. Řada lidí svým přístupem k oblečení vyjadřuje pozici vůči těm či onym věcem, včetně toho vůči ekologickým otázkám a šetrnému chování k životnímu prostředí. Stále více pozornosti se věnuje tomu, kde bylo oblečení vyrobeno, z jakého materiálu, za jakých podmínek a jakou po sebe nechalo ekologickou stopu. Ne menší význam se přidává i změnám nákupního chování v důsledku rozvoje rychlé módy.

S ohledem na tyto faktory v módním průmyslu se začalo aktivně hovořit o upcyklaci oděvu, která umožňuje využít zbylé textilní materiály pro výrobu jedinečných a spolu s tím kvalitních kousků. Právě tématu upcyklace je věnována tato bakalářská práce, která si klade za úkol ukázat, že i móda může být odrazem lidského postoje k otázkám udržitelnosti, životního prostředí a společnosti.

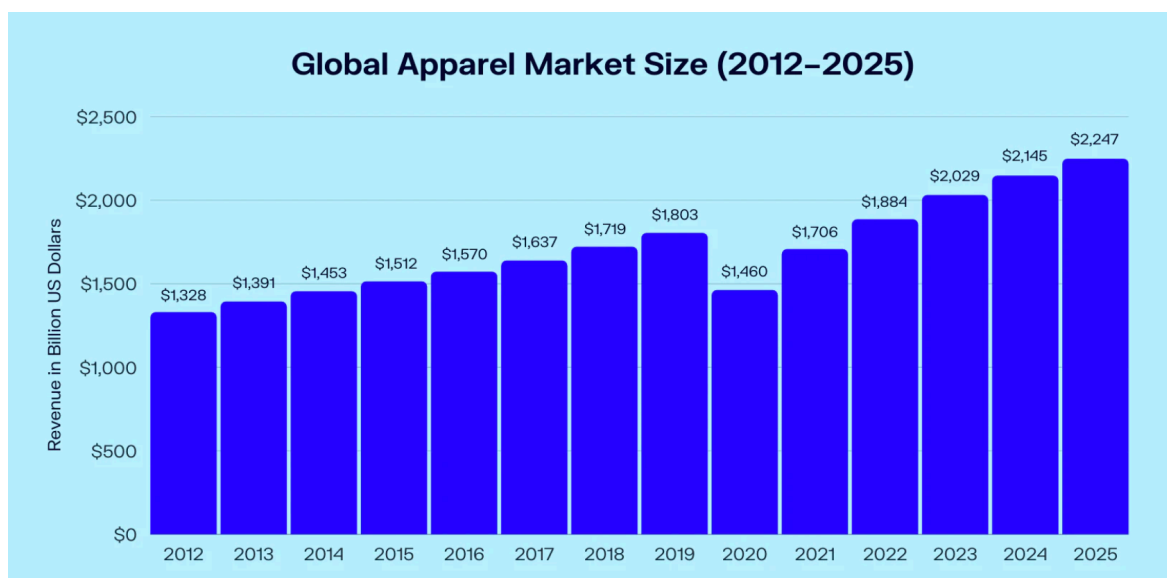
Upcyklace poskytuje věcem nový a osobitý život. Na rozdíl od recyklace, kde je replikovaný materiál použit spíše jako funkční náhražka, upcyklace vyniká tím, že dodává výrobku přidanou hodnotu, a to často i s uměleckým nádechem. Ze starých či nenošených oděvů tak mohou vzniknout zcela nové kousky oblečení, které budou charakteristické svým unikátním vzhledem a kombinací využitých materiálů. Tyto výhody ale doplňují základní funkci upcyklovaného oblečení, kterou je šetření životního prostředí a péče o ekologickou budoucnost.

# TEORETICKÁ ČÁST

# 1. SOUČASNÝ MÓDNÍ PRŮMYSL

V současné době módní průmysl vystupuje jako samostatný sektor ekonomiky, který zahrnuje výrobu a uvádění na trh módního zboží představeného v podobě oblečení, obuvi a doplňků. Zvláštností tohoto kreativního sektoru je extrémní dynamika, rychlá změna všech procesů, ale také tvrdá konkurence mezi módními značkami. Módní průmysl se však rozvíjí nejen zevnitř, působí na něj i řada faktorů vnějšího prostředí. Jsou mezi nimi geopolitická rizika, posílení pozic asijských zemí, globální digitalizace, zavádění nových technologií do módní výroby, rozvoj možností distribuce apod. V důsledku toho dochází k vysoké volatilitě módních trhů, které musí rychle reagovat na tendence ve společnosti a poptávku ze strany spotřebitelů.<sup>1</sup>

Stejně jako jiná odvětví, módní průmysl se potýká s řadou významných problémů, které jsou zapříčiněny velkým rozsahem výroby oblečení. Tak celkový objem globálního trhu s oblečením stoupl z ukazatele 1,328 miliard dolarů v roce 2012 na 1,803 miliard dolarů v roce 2019. I přes razantní propad v roce 2020, který byl způsoben následky pandemie COVID-19, v roce 2021 činil objem světového trhu s oblečením 1,706 miliard dolarů (viz Obrázek 1).



Obrázek 1. Objem světového trhu s oblečením v období 2012-2025, miliard dolarů

Předpokládá se, že v blízké budoucnosti světový trh s oblečením poroste o 4-5 % ročně.

Vedoucí roli na něm stále budou zajímat Asie a Tichomoří, Severní Amerika a Evropa.

<sup>1</sup> Apparel Industry Statistics. *Oberlo.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.oberlo.com/statistics/apparel-industry-statistics>

Posílí své pozice i asijské země, včetně Číny, která se aktivně věnuje hromadné alokaci výroby v důsledku rostoucí domácí poptávky.<sup>2</sup> Pokud jde o odhady objemů největších cenových segmentů trhu módního průmyslu, pak nejvyšší cenový segment (tj. zboží luxusní kategorie) představuje jen 28 % globálního trhu. Zbývající většinu trhu zaujímají cenově demokratičtější značky, do kterých patří ty, co se zaměřují na kategorii tzv. rychlé módy.

## 1.1 Rychlá móda a její negativní dopad

Rychlá móda (z angličtiny *fast fashion*) je pojem, který se používá módními distributory pro označení rychlého obnovení sortimentu značky několikrát za sezónu. V podstatě tento pojem vyjadřuje snahu zástupců módního průmyslu zrychlit dodání nových kolekcí do obchodů, aby došlo k většímu zájmu ze strany zákazníků, tudíž i k větším nákupům a zvýšení objemu tržeb značky.<sup>3</sup> Některé zdroje definují rychlou módu jako nadměrnou produkci textilu v krátkém časovém horizontu, který je vyroben za neetických podmínek a prodává se za velmi nízké ceny.<sup>4</sup>

Charakteristickým specifíkem tohoto módního segmentu je to, že oblečení a boty této kategorie jsou vyráběny s ohledem na nejnovější módní trendy. Důraz je kladen na optimalizaci některých prvků dodavatelského řetězce, aby tyto trendy byly aplikovány rychle a levně, což umožní cílovému spotřebiteli koupit nejnovější módní oděvy za podstatně nižší cenu.<sup>5</sup> Vzhledem k výše uvedenému mají takové módní výrobky velmi krátký životní cyklus. Jinak řečeno, z pohledu módních trendů rychle zastarávají v porovnání s oblečením, které plní určité utilitární funkce.

Poprvé s konceptem rychlé módy přišla módní reportérka pro New York Times Anne - Marie Schiro, která svým článkem z roku 1989 reagovala na vstup nové značky ZARA na newyorský trh. Značka se vyznačovala tím, že dodávala nové kolekce každých 15 dní,

---

<sup>2</sup> LU, Sheng. Statistics: Global Apparel Market 2021-2026 [online]. *Shenglufashion.com*. 27-12-2021, 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://shenglufashion.com/2021/12/27/statistics-global-apparel-market-2021-2026/>

<sup>3</sup> Rychlá móda. *Kaamo.cz* [online]. 2019, 14-06-2019 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.kaamo.cz/blog/rychla-moda/>

<sup>4</sup> Fast fashion. *Zajímej.se* [online]. 2020 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://zajimej.se/slovník-pojmu/fast-fashion/>

<sup>5</sup> NEUMANN, Hannah L., Luisa M. MARTINEZ a Luis F. MARTINEZ. Sustainability efforts in the fast fashion industry: consumer perception, trust and purchase intention. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal* [online]. 2020. **12**(3), 571-590 [cit. 2022-03-06]. ISSN 2040-8021. Dostupné z: doi:10.1108/SAMPJ-11-2019-0405

přičemž ceny jejího oblečení začínaly částkou 5 dolarů.<sup>6</sup> Postupně se do kategorie značek, které se zaměřily na rychlou módu, přidala švédská společnost H&M, španělská firma Mango a britská značka Topshop. Tyto firmy se staly symbolem hnutí rychlé módy, což pak mělo výrazně negativní vliv na jejich image.

Kromě toho, že se jednalo o velké až téměř zbytečné dodávky levného módního oblečení, módní řetězce věnující se rychlé módě podstatně kopírovaly kousky luxusních módních značek, ale využívaly k tomu nekvalitní materiál (třeba syntetickou tkaninu). S postupem času se módní průmysl zásadně přeorientoval na ohromující množství spotřeby, která za sebou měla škodící důsledky.

Jedním z nich byl problém týkající se využití levné pracovní síly. Začalo se o něm aktivně hovořit po tragédii v bangladéšské Dhace v roce 2013, kdy došlo ke zhroucení budovy Rana Plaza. Jednalo se o nejsmrtonosnější nehodu v historii textilního průmyslu. Ve snaze dosáhnout co největších objemů vyrobeného oblečení a splnit požadavky zákazníků nejnovější módní trendy, podniky působící v tomto sektoru nevěnovaly žádnou pozornost pracovním podmínkám svých zaměstnanců, kvůli čemuž zemřelo 1 134 lidí.<sup>7</sup>

Právě po této události problémy oděvního a textilního odvětví se začaly dostávat do povědomí široké veřejnosti. Do té doby se o nich moc nemluvalo, jelikož málo komu mohlo napadnout, že zakoupené oblečení může nějakým způsobem ovlivnit životní prostředí. Ekologická otázka v kontextu módního průmyslu se také stala aktuální z několika důvodů, ale hlavním z nich je nadměrné využívání vodních zdrojů a toxických chemikálií.

Tak na výrobu jedné džínových kalhot je zapotřebí 3700–9500 litrů vody, což odpovídá tomu, kdyby se toaleta 300krát spláchla naprázdno.<sup>8</sup> Co se týče toxických chemikálií, zde jsou obzvláště nebezpečné pesticidy, které se používají k pěstování bavlny. Ta je zase základní surovinou potřebnou k výrobě textilního materiálu. Určité riziko představují i chemikálie používané při následujícím procesu barvení a čištění textilu. Nejenže jde o velmi nákladný proces, ale i o to, že se toxické chemikálie rozpouští ve vodě

---

<sup>6</sup> SCHIRO, Anne-Marie. Fashion; Two New Stores That Cruise Fashion's Fast Lane. *The New York Times* [online]. 1989, 31-12-1989 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1989/12/31/style/fashion-two-new-stores-that-cruise-fashion-s-fast-lane.html>

<sup>7</sup> HOBSON, J. To die for? The health and safety of fast fashion. *Occupational Medicine* [online]. 2013. 63(5), 317-319 [cit. 2022-03-06]. ISSN 0962-7480. Dostupné z: doi:10.1093/occmed/kqt079

<sup>8</sup> HUBKOVÁ, Veronika. *Příběh skříně: o tom, jak funguje módní průmysl*. 2018. 2. vydání, s. 35.

a dostávají se do řek a půdy. Negativní vliv těchto procesů je patrný na příkladu znečištěných řek v Bangladéši či Žluté řeky v Číně.<sup>9</sup>

Na pozadí těchto událostí se lidé začali více zajímat o to, aby produkty, které si nakupují, byly tzv. *eco-friendly*, tj. ekologicky přátelské neboli udržitelné. Jsou to produkty, včetně oblečení, které se vyrábí s šetrným přístupem k planetě a k životnímu prostředí. Nejde ale o krátkodobý trend, ale spíše o životní styl, který má šanci přetrvat delší dobu, než se původně očekávalo.

Již od počátku bylo zjevné, že oděvní průmysl nebude plnit jen základní lidské potřeby v oblečení, protože lidé budou chtít apelovat na zvýraznění se a krásu svého oděvu. Nicméně v současné době se vztah k módě ještě více upevnil. Lidé se stále více zajímají o to, aby měli to nejlepší, co nejrychleji a co nejlevněji. Změna nákupního chování je však podnikateli v oblasti módy často zneužívána. Zákazníci nestíhají být módní, usilují o sledování módních trendů a proto si kupují nové a nové věci. Ty ale nejen značně utrací na své kvalitě, ale i častěji se vyhazují, protože už neodpovídají módním trendům. Paradoxem také je, že většina lidí nosí jen 20-30 % svého oblečení a po několika nošení vyhazuje to, co dříve mohlo sloužit delší dobu. Podle aktuálních statistik, ve Spojených státech se ročně vyhodí až 35 kg textilního odpadu na jednu osobu.<sup>10</sup>

## 1.2 Řešení problémů rychlé módy

Touha obyvatel naší planety po stylu a kráse v každodenním životě se obrací na velmi nevzhledné statistiky. Jak uvádí United Nations, módní průmysl produkuje až 20 % odpadních vod, které znečišťují životní prostředí. Spolu s tím až 85 % veškerého oblečení se ocitne na skládkách, přestože tkanina může být často recyklována.<sup>11</sup> K dalším zásadním problémům rychlé módy patří také využívání nízkopříjmové a dětské práce v rozvojových zemích.

To jsou hlavní důvody, proč módní značky stále více projevují zájem o otázky ekologie a deklarují přechod na udržitelný model svého vývoje. Existuje několik způsobů boje proti

---

<sup>9</sup> HOBSON, J. To die for? The health and safety of fast fashion. 2013. Tamtéž.

<sup>10</sup> CHARPAIL, Mathilde. What's wrong with the fashion industry?. *Sustainyourstyle.org* [online]. 2017 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.sustainyourstyle.org/en/whats-wrong-with-the-fashion-industry>

<sup>11</sup> UN Helps Fashion Industry Shift to Low Carbon. *United Nations* [online]. 2018, 06-09-2018 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://unfccc.int/news/un-helps-fashion-industry-shift-to-low-carbon>

konceptu rychlé módy, mezi které vyniká pomalá móda, zero waste neboli nulový odpad a recyklace.

### 1.2.1 Pomalá móda

Pomalá móda (z angličtiny *slow fashion*) vznikla jako protiklad rychlé módy a proměnila se ve skutečné hnutí. Jejími základními principy je udržitelná spotřeba, péče o životní prostředí a spravedlivé pracovní podmínky pro lidi pracující v módním průmyslu. Pojem pomalá móda byl vyvinut v roce 2007 ekologickou aktivistkou a novinářkou Kate Fletcherovou, která se postavila proti rychlé módě a vyhlásila, že svět potřebuje progresivní přístup k oblečení. Podle ní tento přístup spočíval zejména v odmítnutí nadměrné konzumace a sledování krátkodobých trendů. I když tento fenomén vznikl mnohem dříve než samotný termín, později se koncept pomalé módy rozšířil po celém světě.<sup>12</sup>

Zde je třeba uvést, že pojem pomalé módy bývá často nahrazován pojetím udržitelé módy. Přestože jsou tyto jevy velmi blízké, neoznačují to stejné. Udržitelná móda je pojem spojený s programem udržitelného rozvoje, kdyžto pomalá móda více souvisí s dynamikou spotřeby. Pomalá móda tak vychází z možnosti snížení spotřeby, zatímco udržitelná móda se dotýká širší škály problémů, jako třeba vytvoření univerzálního stylu, etický vztah, zodpovědná spotřeba apod.<sup>13</sup>

Pomalá móda se staví nikoli na tom, co kupovat, ale zdali vůbec kupovat. Na počátku bylo zásadním principem pomalé módy odmítnutí masově vyrobeného oblečení. S postupem času se však vytvořil celý seznam principů, které vyjadřují podstatu tohoto pojmu. Jedná se o:

- odmítnutí masově vyrobeného oblečení a oblečení, které je zahrnuto do kategorie rychlé módy,
- podporu místních výrobců, nezávislých návrhářů, řemeslníků a malých značek s historií,
- nákup oblečení z druhé ruky,

---

<sup>12</sup> Kate Fletcher: *Fashion and sustainability pioneer, design activist, writer, nature enthusiast, research professor*. [online], 2022. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://katefletcher.com>

<sup>13</sup> MUKENDI, Amira, Iain DAVIES, Sarah GLOZER a Pierre MCDONAGH. Sustainable fashion: current and future research directions. *European Journal of Marketing* [online]. 2020. **54**(11), 2873-2909 [cit. 2022-03-06]. ISSN 0309-0566. Dostupné z: doi:10.1108/EJM-02-2019-0132

- darování nepotřebného oblečení,
- nákup oblečení vyrobeného v šetrných ekologických a etických podmínkách, nejlépe z recyklovaných tkanin,
- preferování kvalitního oblečení, které bude sloužit po dlouhou dobu a které bude možné do budoucna upcyklovat;
- upřednostňování klasického stylu oblečení mimo sezónní trendy,
- vlastní výrobu oblečení, jeho opravu a změnu,
- zpomalení spotřeby módního oblečení, tj. kupování menšího množství oblečení v rámci delšího časového období.<sup>14</sup>

Celkově je pomalá móda souhrnem udržitelných, ekologických a etických módních směrů, které pomáhají zamezit negativní vliv módního průmyslu na životní prostředí a další prvky společenského okolí.

### **1.2.2 Zero waste**

Tradiční přístup výroby oblečení s sebou nese velké množství zbytečného materiálu, tudíž i miliony tun textilního odpadu. Podle některých odhadů až 15 % látky určené k výrobě oděvu se po střihu nespoteřebuje a zůstává jako odpad v regionu, kde se nachází šicí dílny. Stává se, že se celé role textilu vyhazují jen proto, že se v něm objevila nějaká drobná závada.<sup>15</sup> S ohledem na tyto negativní důsledky do módního průmyslu se postupně zavedl pojem zero waste označující nulový odpad.

Z širšího hlediska jde o světové veřejné ekologické hnutí, jehož cílem je snížit množství odpadu na planetě, zmenšit spotřebu zdrojů a minimalizovat množství zbytečných věcí ve vlastním životním prostoru. Základem konceptu zero waste je pět pravidel neboli 5R:

- odmítnout (refuse),
- omezit (reduce),
- znovu použít (reuse),
- recyklovat (recycle),

---

<sup>14</sup> GLOGAZA, Joanna. *Slow fashion: módní revoluce*. Přeložil Soňa NOVÁKOVÁ. Praha: Alferia, 2021. ISBN 978-80-271-2108-3, s. 31-39.

<sup>15</sup> KING, Sarah. 10 Zero Waste Clothing Brands For A Sustainable Closet [online]. 2021, 21-10-2021 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.sustainably-chic.com/blog/zero-waste-clothing-brands>



- kompostovat (rot).<sup>16</sup>

V současné době produkování nulového odpadu nepřipadá proveditelnou věcí ve mnoha problematických odvětvích. Proto je zatím hlavním cílem konceptu zero waste maximální snížení zbytkového odpadu a snaha o jeho předcházení.<sup>17</sup> V rámci módního průmyslu zero waste často znamená předcházení plýtvání tkaninami ve fázi střihání oděvu. Klíčovým úkolem při výrobě oblečení se tak stává využití 100procentní šířky látky.<sup>18</sup>

Pozoruhodné také je, že navržení oblečení podle takového principu není něčím novým. Zero waste design existoval v různých kulturách zadlouho předtím, než se začalo hovořit o ekologických aspektech výroby oblečení. Používal se například v antickém Řecku a Římě, kde lidé nosili chitony, což je název pro starořecké spodní prádlo vyrobené z celé šířky látky. Dalším příkladem může sloužit svrchní ženský oděv sári, který nosí ženy v Indii, nebo japonské kimono. Tyto oděvy byly inspirovány zcela novým pohledem nalátku, její unikátní geometrický tvar, možnosti skládání a minimalistický vzhled. Z funkčního hlediska takové oděvy dovolily eliminovat odstřížky z látky a zároveň obalit celou délkou látky kolem těla.<sup>19</sup>

Jedním z tradičních přístupů nulového odpadu je aranžování. Jde o výrobu oděvu z celého kusu materiálu, případně z minimálního počtu dílů, které nejsou odstřižené, jak tomu je v oděvu konstruovaném ze střihových šablon. Místo nastříhaných dílů se oděv skládá do požadovaného tvaru přímo na figuríně. Látka se různě špendlí do skladů a záhybů, které oděv posléze vytváří. Tímto způsobem se využije celá šíře látky a vznikne minimální nebo žádný odpad.<sup>20</sup>

Často využívanou metodou podporující koncept zero waste je pletení. Dnes je rozšířené pletení ruční a strojové. V obou případech se neprodukuje žádný odpad, protože díly oděvu se rovnou pletou do požadovaného tvaru (s výjimkou metráže). Nulový odpad se nevytváří

---

<sup>16</sup> O Zero waste. *Bezpopelnice.cz* [online]. 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://bezpopelnice.cz/o-odpadcich/zero-waste/>

<sup>17</sup> Tamtéž.

<sup>18</sup> ELSHISHTAWY, Nesma, Pammi SINHA a Julia A. BENNELL. A comparative review of zero-waste fashion design thinking and operational research on cutting and packing optimisation. *International Journal of Fashion Design, Technology and Education*[online]. 1-13 [cit. 2022-03-06]. ISSN 1754-3266. Dostupné z: doi:10.1080/17543266.2021.1990416

<sup>19</sup> Tamtéž.

<sup>20</sup> GLOGAZA, Joanna. *Slow fashion: módní revoluce*. Tamtéž, s. 43.

při střihách z určitého geometrického tvaru (například, z obdélníků) ani při využití zbytků látky.

### 1.2.3 Recyklace

Recyklace je dalším způsobem, jak snížit ekologickou zátěž módního průmyslu. Jedná se o proces výroby oblečení ze sekundárních surovin, tedy opětovné využití materiálu. Při recyklaci materiál prochází procesem zpracování, z něhož vzniká druhotná surovina vhodná pro opakované použití. Úkolem recyklace je tedy přidat estetickou hodnotu dříve využívanému materiálu a zároveň zachovat její původní hodnotu.

Skutečná recyklace v souladu s principy cirkulární ekonomiky však spočívá v regeneraci vláken v chemickém prostředí, kde nedochází ke kvalitativním ztrátám látky a samotné oblečení může být vráceno zpět do oběhu. Důležité je však to, že každý materiál má limitní počet recyklace. Například celulósová vlákna lze využít 6krát, zatímco plasty se využívají jen 4-5krát.<sup>21</sup>

Obvykle je recyklace textilu rozdělena na dvě kategorie: znovupoužití a downcyklace. V prvním případě se používá oblečení, které je ještě možné nosit. Takové oblečení se posílá do oběhu přes bazary, second-handy, charity, nadace a další podobné systémy. Ve druhém případě dochází k recyklaci nenositelného oblečení a jiného odpadního textilu v rámci downcyklace nebo likvidace. Jedná se o to, že v procesu zpracování kvalita surovin klesá, takže z nich už nelze vyrobit totožný produkt. To znamená, že oblečení nevhodné pro další použití je rozdrceno a přeměněno na regenerované vlákno, které lze použít jako vycpávku pro čalouněný nábytek nebo stavební materiály. Ale současně z této výplně již nebude možné znovu vyrobit oblečení.<sup>22</sup>

Právě to odlišuje recyklaci od upcyklaci, kde návrháři pracují s již existujícím materiálem a snaží se z něj vytvořit něco zcela nového. Jinak řečeno, pokud recyklace je prodloužením lhůty využití oděvu, který se nakonec ocitne v koši, pak upcyklace je nekonečným kruhem znovuzrození věci.

Pro recyklování oděvu jsou zapotřebí homogenní materiály, které mají podobné složení a barvu. Zjednodušit proces třídění textilu na cestě k recyklaci pomáhají různé

---

<sup>21</sup> Tamtéž, s. 26.

<sup>22</sup> Jak se recykluje textil. *Třídění odpadu* [online]. 2020 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.trideniodpadu.cz/jak-se-recykluje-textil>

technologické nástroje zvyšující efektivitu práce. Jako příklad lze uvést unikátní třídící linku Fibersort, která dokáže roztrždit až 950 kg oblečení za hodinu, a to podle barev a materiálového složení.<sup>23</sup>

V rámci recyklace se vyvinula i nová látka, která dostala název cirkulóza. Tento materiál byl vyvinut švédskou společností Re:newcell a je nyní používán i v nových kolekcích značky H&M. Tato látka vzniká po rozpouštění oblečení s vysokým obsahem bavlny nebo viskózy v chemickém reagentu, což ji navíc dělá biodegradabilní. Znamená to, že je cirkulóza vyrobena výhradně s použitím obnovitelných zdrojů energie, tudíž i je zcela ekologicky šetrná.<sup>24</sup>

---

<sup>23</sup> Fibersort: Textiles Programme. *Circle-economy.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.circle-economy.com/programmes/textiles/fibersort>

<sup>24</sup> Textil a cirkulární ekonomika: současné výzvy a řešení, 2021. *Společně udržitelně* [online]. 17-08-2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://spolecne-udrzitelne.cz/aktuality/inovace/textil-a-cirkularni-ekonomika-soucasne-vyzvy-a-reseni>

## 2. UPCYKLACE

Eco friendly není jen letmý trend. V současné době je možné se setkat s produkty šetrnými k životnímu prostředí téměř v každém průmyslu, od potravinářství a nábytkářství až po textilní a kosmetický průmysl. Zvyšování povědomí spotřebitelů podporuje výběr zboží, které se vyrábí s respektem k životnímu prostředí. Význam globálních změn si uvědomují i textilní značky, které se snaží co nejvíce zvýšit podíl ekologické produkce. To vše vede ke snížení množství odpadu, který díky recyklaci získá druhý život. Avšak ne méně důležitou roli v tomto procesu hraje upcyklace, které je věnována tato kapitola bakalářské práce.

### 2.1 Definice a podstata upcyklace

Přestože jsou lidé poměrně dobře seznámeni s pojmem recyklace, upcyklace je stále pojmem, který je pro běžného spotřebitele málo známý. Ve své podstatě je upcyklace opětovným využitím věcí, v jehož rámci dochází k vytvoření nových funkcí této věci. Jinak řečeno, upcyklace je kreativním způsobem, jak přeměnit věci, poskytnout jim nový život, ušetřit zdroje a zároveň snížit množství odpadu, což je zvláště důležitým prvkem v kontextu nulového odpadu a cirkulační ekonomiky. Heslem upcyklace proto je „*pracujte s tím, co už máte*“.<sup>25</sup>

Poprvé bylo slovo upcyklace využito německým inženýrem Reinerem Pilzem v roce 1994 v časopise Salvo. Jeho prostřednictvím chtěl autor vyjádřit svou touhu nejen recyklovat odpad, ale zpracovat ho tak, aby získal nový účel. Později princip upcyklace začali uplatňovat různí umělci-amatéři, kteří z odpadu vyráběli dekorace na chalupách či v zahradách. Následně se upcyklované věci objevily v profesionálním umění, tj. u zástupců dadaismu a surrealistů na počátku 20. století. Příkladem upcyklace mohou být třeba umělecký objekt *Bicycle Wheel* vytvořený Marcelem Duchampem z nepotřebného předního kola v roce 1913 či plastika *Býčí hlava* od Pabla Picassa vytvořená z vyřazeného cyklistického sedla a řídítek v roce 1942.<sup>26</sup>

Hlavní rozdíl mezi upcyklací a recyklací spočívá v tom, že v prvním případě nejsou předměty vystaveny poměrně vážnému průmyslovému přepracování (jak tomu je například

---

<sup>25</sup>PĚKNÁ, Jana. *Jak si zařídit domov: váš průvodce na cestě k vysněnému interiéru*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0753-7, s. 158.

<sup>26</sup>POLÁČEK, Vojtěch a Vít POKORNÝ. *Recyklované divadlo: Recycled theatre*. Praha: Národní muzeum, 2015. ISBN 978-80-7036-454-3, s. 88-89.

u plastu nebo skla). Upcyklace je pak spíše tvůrčím přístupem s částečným zachováním původní věci, ale s její úpravou do nové podoby.<sup>27</sup> To je důvod, proč se upcyklace někdy nazývá nejvyšší formou recyklace. V důsledku upcyklování surovin se vytváří věci, jejichž hodnota je vyšší než náklady na původní materiály. Spilková poukazuje i na jiný význam upcyklace. Podle ní „na rozdíl od recyklování chce upcyklace zapojit každého z nás a udělat z nás více než jen pouhé konzumenty. Upcyklace si klade za úkol z každého účastníka konzumního života vytvořit zároveň i spojence v nápravě napáchaných škod“.<sup>28</sup>

Tím pádem je upcyklace opakem downcyklace, tj. zpracování druhotných surovin na méně hodnotné produkty (například, zpracování papíru na toaletní papír). Díky upcyklaci získává použitý odpad větší hodnotu a může být uveden do oběhu na vyšší úrovni. Nábytek z palet, tašky ze starých materiálů a domy z přepravních kontejnerů jsou jen několika z příkladů toho, jak se v dnešním světě aplikuje upcyklace.<sup>29</sup> Se zaměřením moderního společenského vědomí na péči, ekologii a kompetentní využívání zdrojů se upcyklace stala pozoruhodným trendem, a to platí i pro módu.

## 2.2 Historie upcyklace a její role v módním průmyslu

V oblasti designu a módy je upcyklace přepracováním oblečení, obuvi a doplňků, ale také vytvářením věcí, které lze používat i nadále. Její historie však začíná mnohem dříve než mohlo připadat na první pohled. Před průmyslovou revolucí hodně lidí se věnovalo upcyklaci. Výroba nových věcí byla velmi nákladnou záležitostí, zatímco manuální práce se téměř neoceňovala. Skoro ve všech společenských třídách a pravděpodobně ve všech koutech světa bylo opravování a předělávání oblečení zcela běžným.

Zpracování podléhalo nejen oblečení, ale také předměty denní potřeby, nábytek a dokonce i samotné obydlí. Ve středověku byly nejmenší kousky látek využívány pro šití prošívaných překrývek či pro vytvoření dekorativních ozdob, jako třeba brože či tašky. Žádné věci se nevyhazovaly. Naopak se s nimi zacházelo velmi opatrně a mnohé věci

---

<sup>27</sup> POLÁČEK, Vojtěch a Vít POKORNÝ. *Recyklované divadlo: Recycled theatre*. Tamtéž.

<sup>28</sup> SPILKOVÁ, Tereza. Upcyklace jako nový start: Proč nás právě teď tolik baví?. *Harper's Bazaar* [online]. 2020, 29-07-2020 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.harpersbazaar.cz/c/upcyklace-jako-novy-start-proc-nas-prave-ted-tolik-bavi-/?limit=56>

<sup>29</sup> HOBRLAND, Martin. *7 pádů odpadu*. Praha: Concept 42, 2019. ISBN 978-80-88059-11-0, s. 223.

se předávaly z generace na generaci. To vše nastiňuje, že upcyklování je dlouhodobým trendem, kterému se lidé věnovali již od dávných dob.

Jistě ale po průmyslové revoluci vznikla tendence nadměrného nakupování a konzumace. Proto až do konce 20. století bylo veškeré přepracování věcí spíše vynuceným opatřením pro finančně nezajištěné vrstvy obyvatelstva. Války, revoluce, ekonomická nestabilita a nedostatek spotřebního zboží se staly hlavními podněty k tomu, aby se lidé zabývali úpravou svých věcí a oděvu. Například, ve vojenské a poválečné době se z vojáckých uniforem šily šaty a kabáty, z pánského oblečení se vyrábělo ženské. Látka z padáku se využívala pro ubrusy, závěsy a ložní prádlo, kdyžto tapiserie se mohly proměnit v pokrývky na pohovky.<sup>30</sup>

V době totálního deficitu občané projevovali maximální kreativitu v úpravě starého oblečení či nového oblečení, které se velmi podobalo zbytku šatníku. Oblečení se přešívalo, barvilo se, vařilo se a zdobilo se neobvyklými doplňky. Džíny se přeměňovaly na nové džínové věci, z polštářků se mohly vytvořit vesty a tašky.<sup>31</sup>

Nevyhovující životní podmínky byly motivací k šetrnému chování se zbožím a nákupem dle principu „na celý život“. To všechno však neznamenovalo, že by se móda neměnila. Lidé stále chtěli vypadat dobře a odlišovat se od ostatních. V různých časopisech, jako třeba Burda či Eva, vycházely návody na to, jak lze přešít či přeplést staré oděvy do nové podoby. Díky tomu ze starých látek nebo oblečení se dalo vytvořit nové halenky, sukně či večerní šaty.<sup>32</sup>

V té době taktéž došlo ke zvýšení cen práce švadlen, které tvůrčím způsobem přistupovaly k přetvoření věcí. Cena látek se skládala z ceny práce a kvality materiálu. Lidé však byli ochotní zaplatit za šaty i více peněz. Spolu s tím každá věc se šila s ohledem na to, že v budoucnu bude zase předělána. Bylo zcela obvyklým nechávat větší přídávky látku na případné rozšíření oblečení či podebrat látku v pase pro případné prodloužení.<sup>33</sup>

---

<sup>30</sup> BURIANOVÁ, Miroslava, Helena HEROLDOVÁ, Jana MÁCHALOVÁ, Ondřej TÁBORSKÝ a Marek JUNEK. *Móda v kruhu času: retro - 200 let inspirací*. Praha: Národní muzeum, 2016. ISBN 978-80-7036-503-8, s. 95-98.

<sup>31</sup> Tamtéž.

<sup>32</sup> ŠKRDLÍKOVÁ, Marie. Historie upcyclace aneb móda inspirovaná mámou a babičkou. *Zajímej se* [online]. 2020, 16-01-2020 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.harpersbazaar.cz/c/upcyclace-jako-novy-start-proc-nas-praved-tolik-bavi-/?limit=56>

<sup>33</sup> Tamtéž.

Nakonec ale ve většině vyspělých zemí zvítězily konzumní společenské trendy. To souviselo zejména s tím, že lidé již neměli čas ani důvod k tomu, aby věci předělávali,

protože mohli je snadno nakoupit, použít a vyhodit. Spolu s tím prestiž, která vznikala s předělanou věcí, zmizela. Symbolizovala tedy spíše finanční nedostatek.

Moderní chápání upcyklace, stejně jako samotný pojem upcyklování, se znovuzrodil v Německu v 90. letech. Zdejší obyvatelé nechtěli vyhazovat drahé věci, i když se s časem opotřebily či zastaraly. Rozhodli jim však poskytnout nový život a zformovat nové účely jejich použití.<sup>34</sup>

### **2.3 Aplikace principů upcyklace současnými návrháři**

Dnes je upcyklace rozšířena po celém světě. Jako suroviny upcyklační značky využívají neprodané věci, textilní zbytky, oblečení ze second handů a ze specializovaných organizací zabývajících se sběrem nepotřebného oblečení. Koncepce upcyklování je základem takových značek jako Go Authentic, Jeans Revision, DogRose, Ksenia Schnaider (série Re-worked), Zero Waste Daniel, Bentgablenits, Eileen Fisher a jiné. Spolu s tím se však upcyklační principy často uplatňují i u známějších luxusních značek, čemuž významně přispěly události posledních pár let.

Tak pandemie, která začala v březnu 2020, vedla k tomu, že po práci nad módními kolekcemi SS2020 se světoví návrháři potýkali se zbytky neprodané látky o celkové částce 140-160 miliard eur, což dvakrát převyšovalo běžné objemy textilního odpadu. V minulosti bylo zboží luxusních značek spáleno nebo vyhozeno, aby nedošlo ke snížení jejich hodnoty. Ale postupem času byly podobné praktiky zakázány, přinejmenším ve Francii. Nyní se kupující více vědomě zabývají problematikou odpadů. A to je důvod, proč se v módním průmyslu vyvinuly nové, ekologicky udržitelné postupy pro zacházení s neprodanými výrobky a zbývajícími textilními materiály.<sup>35</sup>

---

<sup>34</sup> Upcyklace. *Třídění odpadu* [online]. 2022 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.trideniodpadu.cz/upcyklace>

<sup>35</sup> Why upcycling has become the main trend of 2021. *Ecolife.ae* [online]. 2021, 14-07-2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://ecolife.ae/why-upcycling-has-become-the-main-trend-of-2021/>

Již v minulém roce řada velkých značek proto představila modely, které byly vyrobené za použití přepracovaných vintážních kousků a zbytků tkanin z minulých sbírek. Například Balenciaga představila chlupatý kabát, který byl vyroben ze spousty šňůrek, Marni se zaměřila na šití z odstřížků a Coach prezentovala předělané kabelky ze 70. let. V říjnu minulého roku Miu Miu taktéž oznámila, že spouští novou upcylační sérii Upcykled. Ta byla představena jako exkluzivní kapslová kolekce z 80 unikátních šatů, které byly vyrobeny ze starých oděvů pečlivě vybraných ve vintážních obchodech a second-handech po celém světě.<sup>36</sup>

Zajímavé je také to, že upcyclace je atraktivním tématem nejen pro velké značky, ale také pro mladé designery a návrháře. Oproti velkým výrobcům oblečení se tito designéři snaží proměnit upcyclaci z dočasného trendu na životní styl a jakousi normu oděvnictví. Proto v této kapitole bakalářské práce představíme několik značek a návrhářů, kteří se věnují upcyclaci ve výrobě oblečení v současné době.

## **KSENIASCHNAIDER**

KSENIASCHNAIDER je nezávislý módní dům se sídlem v Kyjevě založený v roce 2011 manželským párem Ksenií a Antonem Schnaidery. Tato společensky odpovědná značka dobyla světovou veřejnost oblečením z recyklovaného denimu. Přestože ukrajinská designerka pracovala nad modely již od roku 2004, všechno se změnilo právě v roce 2011, když do její tvorby zasáhl manžel věnující se grafickému designu, brandingu a reklamě. Několik sezón návrháři vytvářeli základní věci jednoduchého střihu. Poté však vydali kolekci s kamuflážovým potiskem nebeské barvy, čímž předběhli módní dům Kenzo o jednu sezonu. Díky tomu se dostali do světových módních publikací, jako jsou Vogue Italia, Grazia France apod.<sup>37</sup>

Široce mluvit o značce se začalo v roce 2016, kdy KSENIASCHNAIDER představila upcyklované džíny vyrobené napůl z šortek a napůl z kalhot, které později dostaly název „demi-denims“. Každý další džínový model značky získal téměř kulturní status. Oblečení firmy začaly nosit světově známé celebrity jako Dua Lipa, Celine Dion, Bella a Gigi Hadid atd. V současnosti návrháři dělají kolekce dámského a panského oblečení a doplňků s důrazem na upcyclaci, denim a patchwork. Charakteristickými rysy značky jsou unikátní střihy, techniky, pozornost k detailům a udržitelné použití materiálu. Měsíčně značka

---

<sup>36</sup> Tamtéž.

<sup>37</sup> KSENIASCHNAIDER [online], 2022. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.kseniaschnaider.com>



předělává 500 párů džínů, což představuje celkový objem 5 tun materiálu ročně. Za jednu sezónu se přepracovává až 200 kg textilního odpadu a ročně tak vzniká 3 tisíce přepracovaných kousků, přičemž každý z nich je zcela jedinečný.<sup>38</sup>



Obrázek 2. Reworked Demi-Denims

## **XOMEHKO**

XOMEHKO je genderově neutrální oděvní značka, která byla založena návrhářkou Yasií Khomenko v roce 2019. Navazuje tak na jinou značku designerky s názvem RCR Khomenko, ale má zcela jinou koncepci. Hlavní odlišnost nové značky XOMEHKO spočívá v tom, že již nepracuje s potiskem, jak tomu bylo u RCR Khomenko. Naopak dělá

---

<sup>38</sup> Tamtéž.

důraz na jednoduché textury a látky stejné barvy v minimalistickém stylu. Návrhářka apeluje na téma mýtů a zaměřuje se na výrobu oblečení, které napodobuje oděvy antických soch. Věnuje se tak výrobě sofistikovaného a originálního oblečení, ale zároveň vyznačuje se silným ekologickým manifestem. Při výrobě Khomenko neplýtvá žádným materiálem, dokonce i zbytky zbytků se znovu používají při vytváření nových návrhů. Všechny recyklované věci ve sbírce ztělesňují nepořádek, který lidé zanechávají ve starém světě a který po sobě neustále zanechává Yasia.<sup>39</sup>

V současnosti velký podíl oblečení představeného návrhářkou se odlišuje unikátní technikou, které se říká „žatka“, což v překladu do češtiny znamená mačkání. Jedná se o metodu, která předpokládá dekonstrukci dříve použitého oblečení a přepracování látky pomocí komprese. Jejím výsledkem je pak pestrý výběr zmačkaných a vzájemně se překrývajících vzorů, které se staly charakteristickým stylem mladé značky.<sup>40</sup>



Obrázek 3. Technika žatka

---

<sup>39</sup> Всадник Апокалипсиса: ХОМЕНКО весна-лето 2020. *Vogue.ua* [online]. 2019, 20-09-2019 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/vsadnik-apokalipsisa-xomehko-vesna-let-2020.html>

<sup>40</sup> МАЖАР, Андрей. Яся Хоменко — О том, как развивать нишевый бренд, когда ретейлеры «боятся» апсайклинга. *Don't Take Fake* [online]. 2020, 30-12-2020 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://donttakefake.com/yasya-homenko-o-tom-kak-razvivat-nishevyj-brend-kogda-retejlerj-boyatsya-apsajklinga/>

## **Bethany Williams**

Britská návrhářka Bethany Williams je vycházející hvězdou módního průmyslu, která pod svým jménem vyrábí udržitelné kolekce oblečení. Návrhářka již obdržela řadu významných ocenění. Například, v roce 2019 se stala finalistkou ceny LVMH, získala cenu královny Alžběty II. a představila své práce na přehlídce The Next Green Talents, kterou pořádal italský Vogue a velký módní prodejce Yoox. Od okamžiku založení v roce 2017 se její značka exponenciálně vzrostla a etablovala se jako vedoucí organizace v módním udržitelném průmyslu.<sup>41</sup>

Jádrem každé kolekce Bethany Williams je sociální aspekt, tedy důraz na spolupráci značky s různými charitativními projekty. Jedním z nich je například organizace Magpie Project, která podporuje přistěhovalce zbavené o sociální dávky nebo lékařskou péči. Dalším příkladem je Vauxhall Food Bank zajišťující lidi jídlem v obtížných životních situacích. Mezi jiné partnerské organizace patří i Manx Workshops for the Disabled, která nabízí práci lidem s postižením.<sup>42</sup>

Udržitelnost značky se projevuje téměř všude, od recyklování knih a látky až po ručně vyřezávané dřevěné knoflíky vyrobené z břízy. Navíc si návrhářka dává záležet na každém detailu, ať už je to knoflík, zip či nitě, které jsou také recyklované. Poměrně běžnou záležitostí v její tvorbě jsou také experimenty se styly, stříhy a patchworkem. Dalším jejím specifickým znakem jsou složité vzory na látce, které jsou často vytvořené ze mnoha kousků.<sup>43</sup>

---

<sup>41</sup> BONAČIĆ, Dino. Bethany Williams. *London Fashion Week* [online]. 2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://londonfashionweek.co.uk/designers/bethany-williams>

<sup>42</sup> NOBILE, Vincenza, 2022. Bethany Williams - Fashion as a sustainable solution. *Metal Magazine* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://metalmagazine.eu/en/post/interview/bethany-williams-fashion-as-a-sustainable-solution>

<sup>43</sup> Tamtéž.



Obrázek 4. Oblečení značky Bethany Williams

## **MiJA**

Na českém trhu je upcyclace také aktuálním tématem. Stále větší počet lidí se věnuje zero waste a využití již existujících materiálů. Nejsou výjimkou ani návrháři, kteří skrz svou tvorbu se snaží ukázat možnosti přístupu ke stříhu a materiálu. Jednou z nich je například Sára Sedláková, která pracuje s odpadními kusy oblečení a zpracovává je technikou patchworku. Dalším příkladem může být Tereza Rosalie Kladošová, která se věnuje upcyclaci zbytků z průmyslové produkce a která v minulém roce dostala cenu Grand designerka roku. Zmínit je také možné návrhářku Lubicu Skalskou, Zolán Tóth a mladou značku MiJA.

MiJA je česká udržitelná značka oblečení, která byla založena pražskou návrhářkou Miou Jadrnou. Hlavním posláním designerky je to, že není nutné si kupovat nový materiál k vytvoření nových věcí. Jedinečná technika Mie Jadrné spočívá ve sběru nevyužitého odpadního textilního materiálu, z něhož se pak tvoří metráže látky a poté i finální produkty. Jedná se totiž o technologii známou jako československý patent z roku 1964, přičemž se využívají jinak nepoužitelné odstřížky materiálu. Výstupem práce návrhářky

jsou třeba svítivé svrchníky či klobouky v rybářském stylu, které se odlišují svou pestrou barvou nebo jasným potiskem.<sup>44</sup>

Návrh o vytvoření udržitelného oblečení u Jadrné vznikl tehdy, když začala sbírat textil v rámci zpracování své diplomové práce. V té době se návrhářka snažila propojit co nejvíce textilních odstřížků a vytvořit z nich metráž. Daný proces pojmenovává kompostováním a mluví o tom, že každý detail takového materiálu je pro ni rozpoznatelný.<sup>45</sup>



Obrázek 5. Oblečení značky MiJA

---

<sup>44</sup> Velký textilní comeback: Tkání, art protis, recyklace. Kdo z mladých umělců navazuje na slavnou Kybalovu školu?, 2021. *Lidovky.cz* [online]. 21-09-2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: [https://www.lidovky.cz/relax/design/obleceni-sije-ze-zbytku-latky-navrharka-pouziva-zapomenutou-ceskoslovenskou-textilni-techniku.A210901\\_154442\\_In-bydleni\\_ape](https://www.lidovky.cz/relax/design/obleceni-sije-ze-zbytku-latky-navrharka-pouziva-zapomenutou-ceskoslovenskou-textilni-techniku.A210901_154442_In-bydleni_ape)

<sup>45</sup> KÁDNEROVÁ, Michaela, 2021. Velký textilní comeback: Tkání, art protis, recyklace. Kdo z mladých umělců navazuje na slavnou Kybalovu školu?. *DolceVita.cz* [online]. 13-02-2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.dolcevita.cz/design/velky-textilni-comeback-tkani-art-protis-recyklace-kdo-z-mladych-umelcu-navazuje-na-slavnou-kybalovu-skolu/>

### 3. TECHNIKY UPCYKLACE

Existuje velké množství technik upcyklace oblečení, s pomocí kterých lze vytvořit zcela jedinečné a velmi kvalitní oděvy. Právě těmto technikám je věnována tato kapitola bakalářské práce, která popisuje metody přešívání, barvení, vyšívání a záplatování.

#### 3.1 Přešívání

V podstatě je přešívání oblečení souborem technik, jak přeměnit nepotřebné oblečení na nové, nestandardní a také unikátní kousky. S pomocí přešívání je tak možné transformovat například džíny v košili, kalhoty v sukni a tričko v kabelku.

Jednou z nejznámějších technik přešívání oblečení je dekonstrukce. Metoda spočívá v novém přístupu k vytváření oblečení, ve volné manipulaci s tvarem a se sázením oděvu na postavu. Někdy se také mluví o tom, že po dekonstrukci nastupuje rekonstrukce, tedy sestavení nové věci z různých kousků. Pro dekonstruktivní přešívání je typické použití asymetrického střihu, nezpracované okraje oblečení, všemožné zářezy a díry, stejně jako dělení konstrukce na pravou a levou polovinu. Někdy se používá i inverze, v rámci které sešivací stehy jsou umístěny na přední straně oděvu, klopy se dělají v pase a spony se nachází na netradičních místech. Detaily u takových oděvů často neplní žádnou utilitární funkci a jsou doplněny jen pro ozdobení. Dekonstruktivní modely obsahují prvky nedokončenosti a narušují tradiční technologie zpracování.<sup>46</sup>

V 90. letech minulého století byla metoda dekonstrukce často používána při navrhování módního oblečení. Poprvé byla tato metoda využita Yohjim Yamamotem a Rei Kawakubou na počátku 80. let. Postupně se dekonstrukce rozvinula takovými zástupci belgické školy designu oblečení jako Dries van Noten a Ann Demeulemeester.<sup>47</sup>

Dekonstruktivní řešení posunula předchozí tradici a nabídla lidem nové způsoby, jak se obléknout. Díky méně náročnému postoji k tomu, jak oděv sedí na postavě, přešité oblečení se stalo mnohem pohodlnějším. Na počátku nového století se dekonstrukce

---

<sup>46</sup> MÁČHALOVÁ, Jana, 2003. *Móda 20. století*. Tamtéž.

<sup>47</sup> MÁČHALOVÁ, Jana, 2003. *Móda 20. století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-587-0, s. 73.

změnila směrem k větší destrukci tradičních celků oděvu. Vytvořily se tak bundy s jedním rukávem či kalhoty s jednou nohavicí.<sup>48</sup>

Jinou populární metodou přešívání je kombinování, které spočívá v hledání nejrůznějších možností, jak sloučit jednotlivé části oblečení, aby se z něj vytvořilo něco nového. Může se jednat o přemístění, seskupení, převrácení a následnou organizaci jednotlivých částí oblečení. Díky tomu se mohou vytvořit plošné nebo naopak objemové kousky, může se změnit textura materiálu. Při využití kombinovaných metodik lze konstruovat nové formy oděvu a vytvořit zcela nové kompozice.<sup>49</sup>

Upcyklace touto metodou je tedy vhodná tehdy, když se oblečení zachovalo v dobrém stavu a je možné ho rozdělit na několik větších kousků pro další přepracování. Přešívání se také bude hodit v případě návrhu minimalistického oblečení, protože samotná dekonstrukce předpokládá jednoduchou přestavbu oděvu. Oblečení díky tomu vypadá nedokončeným, což jen zdůrazňuje estetiku nestability. Dekonstruktivní móda tedy vychází z toho, že krásné oblečení nemusí nutně sestávat pouze z krásných komponent.

## 3.2 Barvení textilu

Barvení textilu je velmi využívanou metodou upcyklování oděvu, která se používá po mnoho století. Pro zachování kvality tkaniny, pro jasnost barev a pro snadné použití se nyní uplatňuje řada nástrojů jako jsou fixy, propisky a barvy na textil. V dané podkapitole práce jsou zmíněny dvě často aplikované metody malby na textil, a to batika a marbling.

### 3.2.1 Batika

Batika (v překladu z indonéštiny *kapka vosku*) je obecný název různých způsobů a technik umělecké malby na tkanině. V základě této metody leží princip rezervace, tedy použití určitého složení na tkanině s cílem zachovat a zvýraznit barvy vzoru nebo pozadí. Kořeny batikování je možné shledat na ostrově Jáva v Indonésii, kde se od dávných dob používala malba na tkanině. Dříve však nebyla batika jen krásným vzorem na látce. Považovala

---

<sup>48</sup> JAROŠOVÁ, Helena, 2020. *Oděv, móda, tvorba*. Ilustroval Magdalena KŘEŠŤANOVÁ. V Praze: UMPRUM. ISBN 978-80-87989-53-1, s. 65.

<sup>49</sup> MÁCHALOVÁ, Jana, 2003. *Móda 20. století*. Tamtéž.

se za posvátnou věc, kdyžto batikované vzory se používaly jako talisman. Existuje několik způsobů batikování, z nichž se nejčastěji aplikuje horké, studené a vázané.<sup>50</sup>

Pro horké batikování se využívá vosk, barviva a speciální kalíšek s názvem *tjanting*, který představuje měděnou nebo mosazní nádobu s výlevkou. Před zahájením práce se na tkaninu dávají obrysy vzoru, poté se materiál natahuje na rám. S pomocí *tjantingu* je pak možné zahřát vosk a nanést ho na místa, která nebudou zabarvena, protože vosk blokuje roztavení barvy. Po vysušení může být vosk znovu aplikován na malované plochy, aby nebyly zasaženy druhou vrstvou barvy. Když bude výkres suchý, vosk bude možné odstranit s pomocí žehličky a papíru, na který se vosk po žehlení přenesení.<sup>51</sup>

Stejným způsobem se provádí studené batikování, ale místo horkého vosku se používají rezerváže, které sestávají z parafinu a benzinového ředidla. Co se týče vázaného batikování, nejprve se tkanina namočí a pak se uvazuje různými způsoby (například, do spirály nebo harmoniky). Následně se na něj nanáší barva, a to v libovolném uspořádání. Až barva uschne, materiál je třeba vyvařit v horké vodě. V 60. letech tato náhodná a abstraktní technika barvení textilu získala název tie-dye a je populární i dodnes.<sup>52</sup>

### 3.2.2 Marbling

Marbling se překládá z angličtiny jako mramorování a označuje techniku barvení textilu, při které se kresba přenáší z vodní hladiny na tkaninu. K tomu se používají speciální barvy husté konzistence, které nelze míchat dohromady a které se nanáší na vodu. Nanášení lze provádět s pomocí štětců, tužek, šídel a hřebenů, kterými se dělají nejrůznější umělecké tahy. Díky tomu vzniká zcela jedinečný jednobarevný nebo vícebarevný vzor s mramorovanou strukturou.<sup>53</sup>

Základní technikou marblingu je turecká Ebru a japonská Suminagaši. První z nich se liší tím, že se k vytvoření vzorů používají různé kartáče a tyčinky. Často poté, co první vrstva

---

<sup>50</sup> KOČOVÁ, Helena, 2019. Jak batikovat: návody na batikování. *Kreativní techniky* [online]. 19-04-2019 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://kreativnitechiky.cz/batikovani-batika/>

<sup>51</sup> Tamtéž.

<sup>52</sup> Tamtéž.

<sup>53</sup> KMENTOVÁ, Hanka, 2017. Oblíbené mramorování. *Kreativní svět* [online]. 04-04-2017 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://blog.kreativnisvet.cz/blog/oblibene-mramorovani/>



barvy uschne, na povrch se aplikují nové obrazy. Mohou to být obrázky s prvky přírody, ptáků, rostlin apod. Druhá ze zmíněných metod je známá tím, že řemeslníci nepoužívají zahušťovadla pro barvy, ale speciální tuš. Když kape na vodu, roztéká se v kruzích po povrchu. Kromě tkaniny mohou být barevné vzory přeneseny i na jiné materiály, jako třeba papír, kůže, dřevo či látka.<sup>54</sup>

Výše zmíněné metody barvení textilu, jako batika a marbling, se odlišují tím, že zdůrazňují barvu oblečení či také jeho strukturu. Jsou vhodné obzvláště tehdy, když je potřeba změnit původní barvu oděvu, skryt její nedostatky (například, skvrny nebo díry) nebo udělat barevný akcent na látce s pomocí nějaké kresby. Tím pádem je barvení textilu spíše dekorativní upcyklací, protože v oblečení stále důležitou roli bude hrát střih a konstrukce.

### 3.3 Výšivka

Výšivka je v současné době známá jako druh užitého umění, ale dříve věci s výšivkou měly spíše rituální význam než estetický. Oblečení s výšivkou sloužilo jako talisman, i když postupem času se magický symbol výšivky posunul do pozadí. Spolu s tím ve mnoha kulturách vždy bylo oblečení s výšivkou svědectvím o blahobytu. Dovolit si takové oděvy mohlo jen málo lidí a známkou dobrého vkusu bylo objednat si nějaký unikátní kus oblečení či doplněk s vytříbenou a pečlivou ruční výšivkou.

Samotná výšivka se objevila již v dobách primitivních lidí a byla rozšířená po celém světě. Jehly se vyráběly ze dřeva nebo z rybích kostí a jako nitě sloužila vlákna rostlin, žíly zvířat, vlna a dokonce i vlasy. Vyšívání se změnilo v umění v době starověkého Egypta, kdy šlechtické ženy pracovaly na zdobení oblečení faraonů a jejich blízkých. Bujnost vzoru vypovídala o společenské situaci osoby. Později s vynalezením korálek se celý starověký svět zajímal o vyšívání těchto skleněných předmětů.<sup>55</sup>

Středověk zdědil umění vyšívání, přičemž v té době tato aktivita byla považována za nejvhodnější kratochvíli pro ženu. Ve středověku se objevila nejpopulárnější v současné době technika vyšívání, a to křížovým stehem. Předpokládá se, že její vznik byl spojen

---

<sup>54</sup> Tamtéž.

<sup>55</sup> Historie vyšívání: jak to bylo s výšivkami a vyšívacími stroji, 2022. *Avega.cz* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <http://www.avega.cz/clanek/Historie-vysivani-jak-to-bylo-s-vysivkami-a-vysivacimi-stroji.php>

s Křížáckými výpravami. Pro ochranu rytířů před zlými duchy pohanských zemí, dámy při zdobení oblečení používaly kříž jako symbol ochrany.<sup>56</sup>

V Evropě se rozšířila móda tapiserií, obzvláště bohatou a luxusní byla kostelní výšivka. Postupně každá země přispěla k vyšívání něčím svým. Například, v Anglii nabrala na popularitě výšivka portrétů, ilustrací a krytů knih, ale hlavně vyšívání prstových rukavic. Německo je známo tím, že se zde rozšířilo vyšívání ložního prádla. V Itálii dlouho vládla barokní výšivka, která se vyznačovala jasnými barvami a nestandardním vzorem.<sup>57</sup>

Nyní ve své tvorbě výšivku často využívají módní návrháři, aby oblečení vypadalo sofistikovaně a originálně. Slavné módní domy, jako jsou Dolce & Gabbana, Gucci či Alberta Ferretti, několikrát vydávaly kolekce oblečení právě s takovým dekorem.<sup>58</sup> Avšak výšivka se aktivně používá i pro každodenní oblečení a také pro upcyklaci. Například, pokud na tkanině jsou skvrny, které se nedá vyprat nebo které byly zanechány po žehlení, je možné je skryt právě výšivkou. Díky tomu taktéž dojde ke zpevnění materiálu, což lze považovat za přední výhodu této metody.

V současné době je velmi rozšířeno vyšívání stroji. Jsou vybaveny více jehlami a to výrazně přispívá rychlosti a kvalitě vyšívání. Strojní výšivky mohou vyhotovit až 1 500 stehů za minutu. U ruční výšivky jsou rozšířeny takové metody jako výše zmíněný křížkový steh a kelimový steh vytvářející vodorovné žebrování.<sup>59</sup>

Výšivka je charakteristická tím, že na oblečení zajímá poměrně málo místa. Často se přitom jedná o náročnou manuální práci, která vyžaduje hodně času a strpení. V rámci upcyklace se tedy výšivka nejvíce hodí pro ozdobení módních doplňků, které musí být svérázné a které na sebe musí přitahovat pozornost. Vedle toho se může výšivka použít pro maskování drobných vad na látce.

---

<sup>56</sup> Historie výšivky křížového stehu: jak vznikla, 2022. *Fabalabse.com* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://fabalabse.com/dekorace/historie-vysivky-krizoveho-stehu-jak-vznikla/>

<sup>57</sup> Tamtéž.

<sup>58</sup> KNAPKOVÁ, Petra, 2017. Módu ovládlo vyšívání. Máte svůj vyšíváný kousek?. *Ženy.cz* [online]. 07-03-2017 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.zeny.cz/krasa-a-moda/modu-ovladlo-vysivani-mate-svuj-vysivany-kousek-1006.html>

<sup>59</sup> Historie vyšívání: jak to bylo s výšivkami a vyšívacími stroji, 2022. *Avega.cz* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <http://www.avega.cz/clanek/Historie-vysivani-jak-to-bylo-s-vysivkami-a-vysivacimi-stroji.php>

### 3.4 Záplatování

Technika záplatování může být v upcyklaci využita různými způsoby. Klasickým příkladem jsou záplaty, které původně sloužily pro opravu oděvu. Dále lze zmínit nášivky a japonskou metodu boro.

Záplaty to jsou kousky látky, kůže či jiného materiálu, který se našívá nebo přilepuje na oděv, obuv či jakýkoliv jiný výrobek určený k opravě. V současné době záplaty často vystupují jako módní atribut, který se někdy objevuje na rukávech pánských sak. Přestože v současné době jsou záplaty symbolem kvalitního a módního oblečení, dříve mluvily spíše o nepříliš dobré finanční situaci osoby.

Historie vzniku záplat sahá k počátkům 20. století, kdy tyto kousky látky využívaly výhradně vojáky. Záplaty se našívaly pro praktické účely, protože loketní část rukávu se při plazení po zemi velmi rychle otírala. A pokud původně lidé dávali záplaty na již otřená místa, postupem času je začali našívat na neotřenou látku, aby ji předčasně ochránili před poškozením. Tento nápad aktivně využívali i myslivci, kteří si záplaty našívali na ramena. Díky tomu pažba zbraně nebo popruh tašky neotíral loveckou bundu, což také přispívalo ke chránění věci.<sup>60</sup>

Nakonec záplaty na loktech unikly do kruhů elitní anglické mládeže. Využívaly se studenty Dartmouthu, Yale a dalších univerzit, kteří tak chránili svá tvídová saka. Pak se móda na záplaty rozšířila na sportovní bundy, vesty, košile a jiné svrchní oděvy. Ve stejné době vznikl styl s názvem *ivy*, tedy kombinace kůže a tvídu. Celosvětovým módním atributem se záplaty na sacích staly v roce 2008.<sup>61</sup>

V své podstatě se obyčejný kus látky proměnil v odolný umělecký doplněk. Moderní záplaty se vyrábějí s odolnými plastovými podklady, s pevnějšími nitěmi a s pomocí technik, které zabraňují třepení a rozplétání. To je důvod, proč se často používají v upcyklaci, kde také plní dekorativní funkci.<sup>62</sup>

---

<sup>60</sup> Leather Patches: Military to Modern Day, 2022. *Asilda Store* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.asildastore.com/blogs/news/leather-patches-the-history-from-military-to-modern-day>

<sup>61</sup> Tamtéž.

<sup>62</sup> The History of Embroidered Patches, 2013. *American Patch* [online]. 09-09-2013 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.americanpatch.com/about/blog/general-information/the-history-of-embroidered-patches/>

### 3.4.2 Nášivky

Nášivky to jsou druhy záplat, které vznikly ve středověku jako připomínka důležitých událostí. V té době byly nejčastěji představeny v podobě odznaků, které se vyráběly ke korunovaci či k úspěšnému ukončení pouti do konkrétního místa. Později se také začaly používat pro profesionální armádu, přesněji řečeno pro označení spojenců či nepřátel na bitevním poli. Postupně vyšívané odznaky změnilý svůj účel. Ke konci středověku se používaly pro označení původu, jako suvenýr a pro definování příslušnosti k určité skupině.<sup>63</sup> Nyní jsou nášivky považovány za umělecká díla, která se dá aplikovat k nejrůznějším příležitostem, ať už je to upomínka, symbol úspěchu, označení vojenského personálu nebo jednoduše dekorace.

Vyšívané nášivky, tedy látkové odznaky vytvořené pomocí látkového podkladu a nití, mají své kořeny ve starověkých kulturách Středomoří, Středního východu, Číny, Indie a Jižní Ameriky, kde vzniklo umění zdobení látek prošíváním nití. Podle některých zdrojů první čínské vyšívané nášivky se objevily v 5. až 3. století př. n. l. V té době Číňané používali k opravě látek a záplatování různé techniky, což vedlo k tomu, že se z nití vytvořily ozdobné vzory. V průběhu let se technika našívání rozšířila po celém světě. Velké nášivky se proměnily v tapiserie, malé se používaly jako dekorativní záplaty.<sup>64</sup>

Nášivky se vyšívaly ručně velice dlouho. Ke změnám došlo v roce 1800, kdy Alphonse Kursheedt představil první vyšívací stroj, který v sobě kombinoval tkalcovský stav a ruční vyšívání. Mnohem později v roce 1869 byl vynalezen Schiffliho vyšívací stroj. Přestože jeho pohon zabezpečovala ruční klika a obsluhování vyžadovalo zapojení více lidí, stal se skutečnou revolucí pro krejčovství. Jeho hlavní výhodou byla možnost napodobit identické nášivky, což bylo velkým přínosem zejména pro vojenský průmysl. Skoro třicet let po vynálezu stroj byl zásadně vylepšen. Nejenže se obsluhoval jedním člověkem, ale také dodával na nášivku lepicí část, díky které se mohla nažehlovat na podklad.<sup>65</sup>

---

<sup>63</sup> Stručná historie nášivek, 2022. *Vysivane.cz* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.vysivane.cz/strucna-historie-nasivek/>

<sup>64</sup> RUHRBERG, Karl, Manfred SCHNECKENBURGER, Christiane FRICKE a Klaus HONNEF, WALTHER, Ingo F., ed., 2004. *Umění 20. století: malířství, sochařství a objekty, nová média, fotografie*. Přeložil Blanka PSCHIEDTOVÁ, přeložil Jindřich SCHWIPPEL. [Praha]: Slovart. ISBN 80-7209-521-8, s. 101.

<sup>65</sup> Stručná historie nášivek, 2022. *Vysivane.cz* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.vysivane.cz/strucna-historie-nasivek/>

Vedle vojáků na počátku 20. století se masově vyráběné nášivky používaly organizací skautů, kteří pro podporu své ideologie vyžadovali určitý odznak. Upomínkové nášivky se popularizovaly i mezi jinými organizacemi. Avšak celosvětového významu tato vyšitá označení nabyla během Druhé světové války a po ní.<sup>66</sup> Zájem o nášivky se projevil i v 60. letech minulého století, kdy hnutí hippies protestovalo proti válce ve Vietnamu. Jeho zástupci, kteří do žebříčků svých hodnot začlenily lásku, přírodu a empatii, vytvářeli vlastní idealistické komunity. Pro odlišení se od hlavního proudu využívali právě nášivky ve formě květin, úsměvů, slunce, ale také hesel. Ať už zněly radikálně nebo satiricky, přilákaly pozornost lidí po celém světě a na základě toho vznikl módní trend.<sup>67</sup>

Na počátku 80. let se americká kontrakultura proměnila v punkové hnutí. Duch anarchie se rozšířil po celém světě a vyvrcholil v britském punku s módní návrhářkou Vivienne Westwoodovou v čele anti-módy. Místo květin a záplat s mírovým znamením nosili pouliční punkeři na ramenou nebo na zádech látkové nášivky s názvy svých oblíbených hudebních kapel. Přestože byly ledabyle šité nebo se připínaly špendlíky, hrály stejně důležitou roli. Symbolizovaly individualitu, zdůrazňovaly osobnost a byly známkou solidarity.<sup>68</sup>

V současné době se výšivky často používají pro upcyklaci. Je možné je nejen přišít, ale také nažehlovat, přilepit, připevnit špendlíkem či podlepit smyčkou a háčkem. Slouží jako dekorativní prvek a zároveň jako nástroj pro skrytí stehů. Navíc díky moderním technologiím může být vzor nášivky generován na počítači a posléze opakován šicím strojem.

V rámci daného tématu je také vhodné zmínit japonskou značku Mutsu, která byla vyvinutá kalifornským oděvním studiem Prospective Flow. Oblečení této značky se vyznačuje tím, že se podobá japonské technice boro (viz níže) a v podstatě vychází z různých barevných variací patchworku (Tsuchida, 2020). Aplikuje se na něm jak záplaty, tak i nášivky, což zatím není v upcyklaci výrazně rozšířeno.

---

<sup>66</sup> Tamtéž.

<sup>67</sup> A Brief Fashion History: The Role of Clothing Patches in Counterculture, 2022. *Asilda Store* [online]. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://www.asildastore.com/blogs/news/103889222-a-brief-fashion-history-the-role-of-clothing-patches-in-counterculture>

<sup>68</sup> Tamtéž.

### 3.4.3 Boro

Kořeny upcyclace denimu pocházejí z japonských tradic restaurování oděvu, které dostaly název *boro*. Samotné slovo „boro“ v překladu znamená útržky neboli hadry a poměrně jasně vysvětluje podstatu dané techniky. Jedná se o oblečení, které se skládá ze mnoha spolu sešitých hadrů a kousků tkaniny. Jak je patrné z názvu, tradice šití takového oblečení vznikla z nejchudších sociálních vrstev japonské společnosti.

Historie boro sahá až k 17. století, tedy k období Edo, kdy se pro šití kimon, obi a futon používaly nejrůznější kousky látky. Aristokracie na to využívala drahé materiály, jako třeba hedvábí, ale dokonce i bavlna byla považována za vzácnou látku. To je důvod, proč se tradiční japonské oděvy šily z konopí, které bylo v rámci země běžně k dispozici. Aby oblečení bylo teplejší, tkanina z konopí se začala prošívat bavlněnou nití. Díky tomu vznikly stovky různých technik ornamentálního šití, jako sashiko, hizhinasi a kogin.<sup>69</sup>

Technika boro se velice prolíná s moderním přístupem k oblečení, protože vznikla primárně jako praktický nástroj. Japonští sedláci si nemohli dovolit šít nové oblečení při každé vhodné příležitosti. Pracovali a odpočívali ve stejném obleku, který neustále museli zpevňovat a přešívát. A protože lidé používali to, co měli po ruce, vzniklo tak oblečení ze mnoha záplat a nášivek z různých tkanin.<sup>70</sup>

Jednou z jeho odlišností byly barevné nitě, které měly dodat oděvu estetický prvek. Kromě toho se boro oblečení charakterizovalo svou modrou barvou, jelikož indigo bylo jedním z dostupných přírodních barviv v Japonsku. Postupem času se boro proměnilo z metody šití v symbol japonských rodinných tradic, které se předávaly z generace na generaci.<sup>71</sup>

Jedním z popularizátorů dané techniky se stal japonský malíř a keramik Kousaku Nukata. V 60. letech minulého století byl Nukata hluboce dojat nalezeným kusem látky, který byl pečlivě zalátán a opraven. Vzrušení malíře souviselo s tím, že ta krása a síla, kterou hledal ve svých obrazech, byla vyjádřena nenápadným a vyhozeným hadrem. To ho naučilo

---

<sup>69</sup> JAROŠOVÁ, Helena, 2020. *Oděv, móda, tvorba*. Tamtéž, s. 138.

<sup>70</sup> Tamtéž.

<sup>71</sup> Tamtéž.

novým způsobem vidět krásu. V průběhu několika let Nukata sbíral starý boro textil a nashromáždil tak sbírku čítající téměř tisíc kusů.<sup>72</sup>

V roce 2002 malíř uspořádal velkou výstavu *Ragged Beauty* v galerii ABC v Ósace, kde byly představeny látky zpracované metodou boro. Akce měla obrovskou odezvu a přilákala pozornost tisíc diváků. Nejvíce návštěvníky okouzila nezištná práce neznámých předků, která měla za úkol zajistit pohodlí pro rodinu a která nikdy neměla být veřejně viděna. Záplatovaný textil obarvený indigem však nebyl jediným exponátem. Byla zde představena i jiná umělecká díla a předměty lidového umění vyrobené z použitých materiálů. Výstava tak vyzvala diváky, aby se znovu zamýšlely nad hodnotou věci a významem opravy a recyklace.<sup>73</sup>

Každá moderní věc stylizovaná do techniky boro je skutečně jedinečná, protože se vytváří ručně. Použití bílé barvy a indigo také vedlo k tomu, že se tato technika často uplatňuje na denimu. Nicméně bez ohledu na používaný materiál způsob zpracování i přes mnoha let zůstává stejný. Části látky, nejčastěji ve tvaru obdélníků, se sešívají dohromady a tím se vytváří oděv či nějaká jiná užitečná věc. Geometrický vzor záplat taktéž často vystupuje charakteristickým detailem této metody.

Jak již bylo zmíněno na počátku, módní průmysl je jedním z nejvíce zatěžujících ekologii odvětví. Každoročně se se skládku vyváží obrovské množství látky, které tam leží desítky let, rozkládají se a produkují toxické emise. Upcyklace předpokládá opakované využití materiálu, které zjednodušuje a racionalizuje proces vytvoření a spotřeby oblečení, což zase má příznivý vliv na objem produkovaného odpadu. Každá z výše zmíněných technik upcyklace má své výhody, uplatňuje se v různých případech, ale zároveň s sebou nese svou hlavní funkci – darovat věcem nový život. Bez ohledu na to, zda je technika spíše dekorativní nebo rekonstruující, pomáhá oblečení obnovit a udělat módní průmysl o něco lepším.

---

<sup>72</sup> IWAMOTO WADA, Yoshiko, 2004. Japanese boro. *Wordpress: Ragged Beauty: Repair and Reuse, Past and Present* [online]. Museum of Craft and Folk Art in San Francisco [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://yoshikowada.files.wordpress.com/2018/01/vav-32-35-boro-by-wada.pdf>

<sup>73</sup> Tamtéž.

# **PRAKTICKÁ ČÁST**



## 4. AUTORSKÁ KOLEKCE ODĚVU

Praktická část bakalářské práce popisuje a ukazuje postup práce a myšlenkové pochody při tvorbě oděvní kolekce. Samotná kolekce je tvořena pomocí různých technik upcyklace jako je přešívání, záplatování, patchwork. Pro doplnění kolekce byly použité tylové šaty a sukně, které byly tvořené metodou zero waste.

Vizuální inspirací kolekce posloužily malby a zejména osobní přístup k malování, který je založen na plošném principu. Naopak oděv byl obvykle pojat prostorově, ve 3D formě. Cílem bylo skloubit tyto principy do vizuálně jednotné modelové řady.

Hledání a experimenty mě vedly k osobitému způsobu tvorby přenesením malířského přístupu do oděvu ve formě záplat pojatých jako barevné celky obrazu.



Obrázek 6. Autorské malby

### 4.1. První experimenty

Vzhledem k tomu, že cílem bakalářské práce bylo spojení malby a kresby s designem oděvu, první pokusy o hledání formy upcyklace byly kresebné. Pomocí více barevných fix na textil se vytvářela autorská kresba. Tato technika ale se zdála moc banální. Kresba fixy na látku je navíc limitovaná barevností textilie. Na kresbu na textil navázala další technika, založená na opačném principu, a to odbarvování. Po zkouškách odbarvování se technika v kolekci neuplatnila kvůli nerovnoměrnému odbarvení na některých textiliích.



Obrázek 7. První zkoušky hledání způsobu zpracování upcyklové kolekce

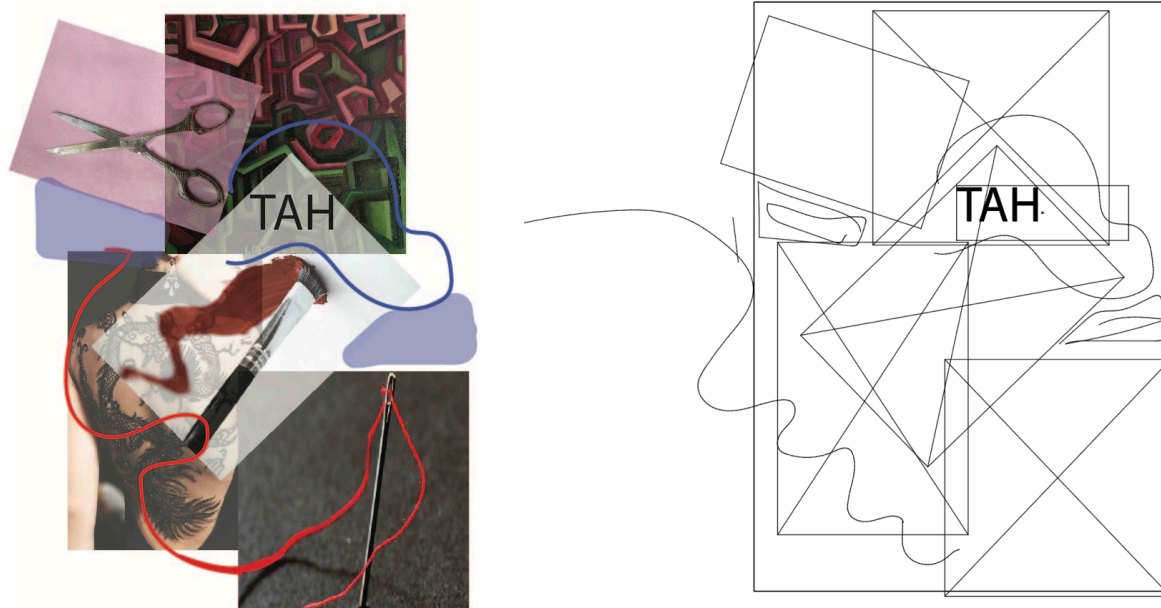
Přínosem k konceptu bakalářské práci ale byla další zkouška upcyklace. Pracovalo se se starší mikinou, která byla rozložena na části (rukávy, tělo, kapuce). Bylo rozhodnuto ozvláštnit rukáv našíváním geometrických kousků látky, které se našly v krabici s odstřížky. Na stejném principu se posléze pracovalo s poničenou denimovou bundou, kde rukáv byl nove vyměněn za rukáv vlněný. Rukáv byl zdoben vlněnými záplatami, které byly podlepeny výztužnou vložkou, aby se zamezilo třepení materiálu a pro snadnější fixaci kompozice. Každá součást vzoru byla prošita na stroji a síť, která byla aplikována na vzor rukávu, byla přišita ručně. Výše popsané principy dekorování pomoci záplat se postupně vyvíjely a uplatňovaly se dále na více částech oděvu. Některé součásti oděvů byly celé tvořené z různě velkých záplat. Úpletové oděvy byly kompletně vytvořené z ústřížků pletenin.



Obrázek 8. Dekorovaný rukáv mikiny (vlevo) a vyměněný vlněný rukáv (vpravo)

## 4.2 Moodboard

Moodboard je první fází vytváření kolekce. Díky moodboardu se určí nálada a atmosféra, ve které se ponese kolekce. Vybrané obrázky v moodboardu by měly mít pro autora asociace, kterých se bude po celou dobu tvorby držet. Moodboard jako počáteční fáze tvorby bakalářské práce vyjadřuje zásadní myšlenky projektu: nahodilost, kreativitu, hravost a tvorbu. Linie moodboardu korespondují s vzhledem lícních i rubních stran modelů. Tahy štětcem se do kolekce promítají ve formě nepravidelných švů a linií šití. Hra s prolínáním transparentních a netransparentních vrstev se taktéž v kolekci odráží.



Obrázek 9. Moodboard

## 4.4 Materiály

Kolekce pracuje s již hotovými oděvy, jejichž části nesly známky opotřebení. Daná místa byla umně zakryta textilními záplatami, které se objevují i na jiných částech oděvů za účelem dekorace a vyvážení kompozice dle estetického cítění autorky. Některé oděvy z druhé ruky byly použity k vytvoření nových modelů s vynecháním jejich poškozených částí.

V kolekci jsou zastoupeny různé typy materiálů s odlišnými strukturami: denim, teplákovina, tyl, tričkovina a plátno.

Vzhledem k odlišnosti materiálů bylo třeba různé technické zpracování záplat a aplikací, některé součásti byly podlepeny výztužnou vložkou pro zpevnění a zmírnění třepivosti

tkanin. Dle typu materiálu a estetického efektu byl volen typ stehu pro jednotlivé části modelů: rovný vázaný steh, klikatý steh, coverlockový steh. Coverlockovým stehem se sešivaly zejména upletové věci, které mají pružnou vlastnost.

#### 4.5 Line-up

Na počátku práce bylo těžké nahodit všechny modely, jelikož se v průběhu práce oděvy vyvíjely. Důležitou součástí kreativního procesu byla i nahodilost. Původním zdrojem inspirace byly kousky vhodné k upcyklaci, které byly k dispozici z vlastních zdrojů, což posloužilo jako počáteční vize projektu. S praktickými zkouškami a prací s materiálem se kolekce postupně transformovala a vyvíjela, cílem bylo i ucelení kolekce, co se týče celkové vyváženosti barev a forem.



Obrázek 10. Původní line-up kolekce



Obrázek 11. Finální line-up kolekce

## 5. PŘEHLED KOLEKCE

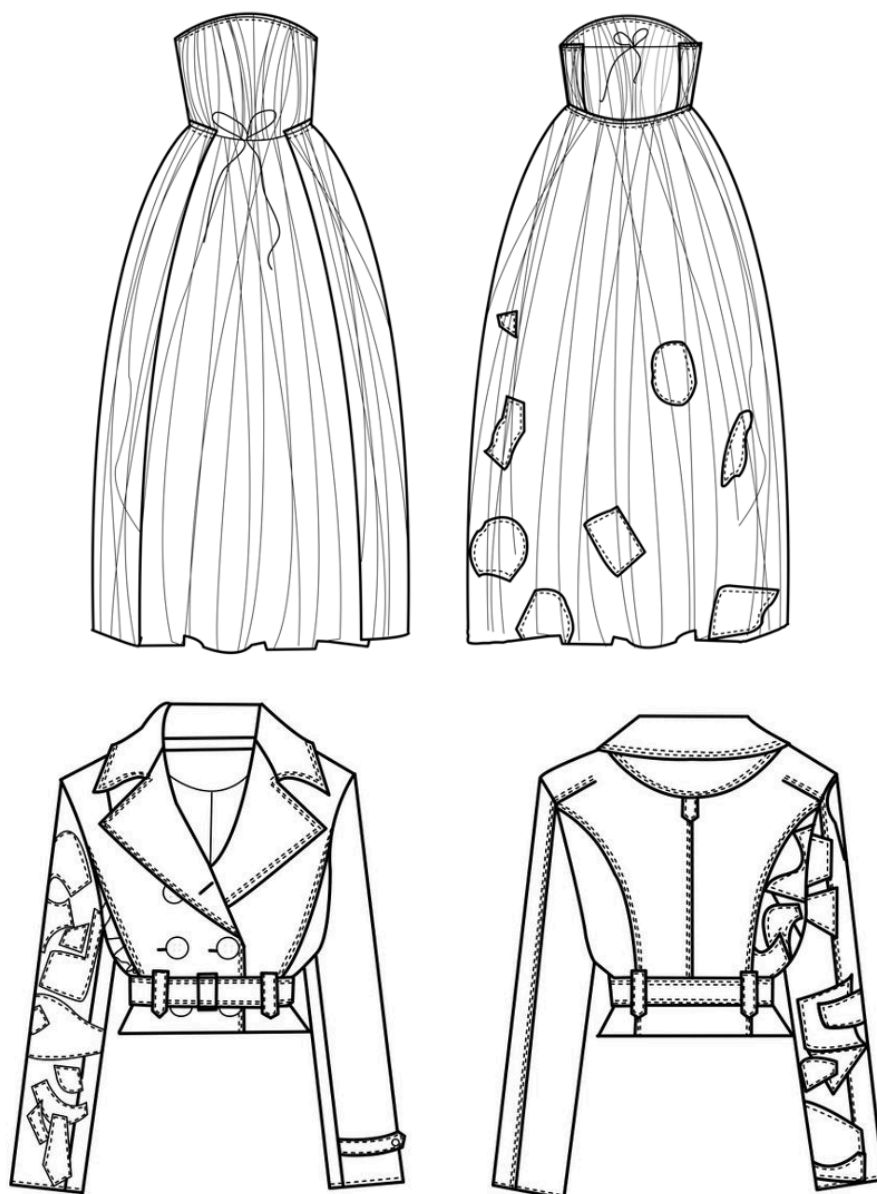
### Model č. 1

Model je tvořen upcyklovaným krátkým kabátkem, který je doplněn tylovými šaty. Tvarovaný kabátek s dvojřadovým zapínáním má délku do pasu, ve kterém je stahovaný opaskem s přezkou. Pravý boční díl byl vytvořen ze záplat spojených navzájem klikatým stehem. Na pravém rukávu jsou rozprostřeny a našity stejné záplaty jako na bočním dílu, plní zde dekorativní funkci k vyvážení kompozice.

Dlouhé tylové šaty tvoří tři barevné obdélníky, barvy kterých se mezi sebou prolínají. Jsou aranžované na tělo pomoci kloboukové gummy, která je protažena tunýlkem. Tvoří tak sestavu tři spodničků, jedna z nich je delší a slouží jako přední díl šatů.



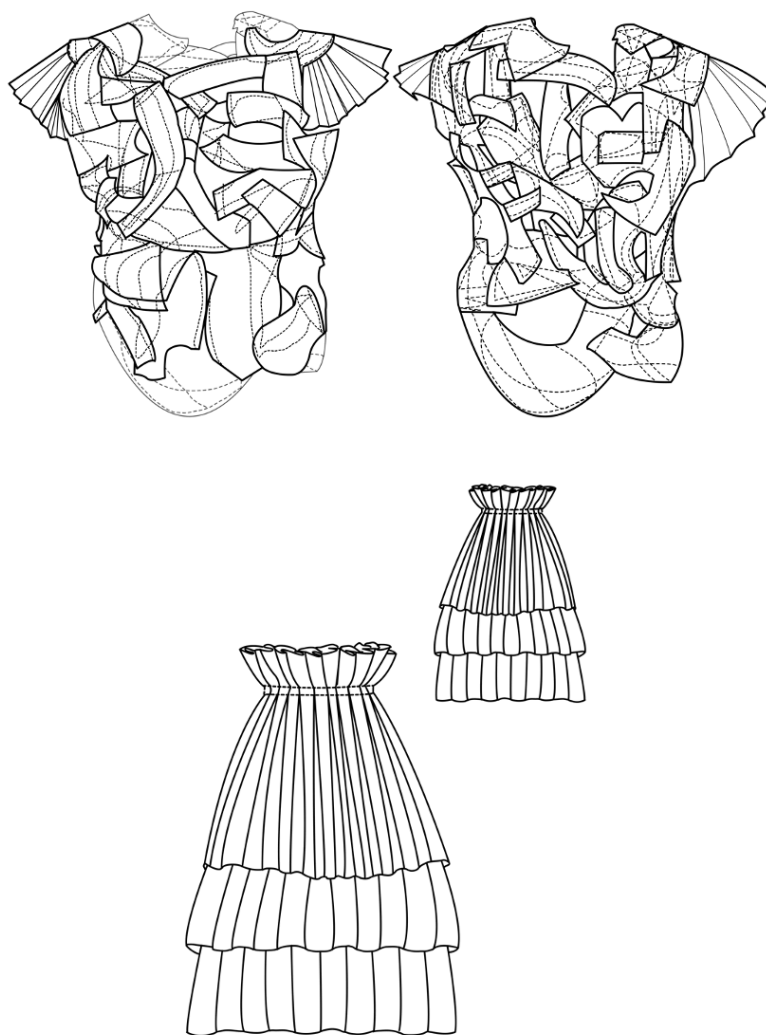
Obrázek 12. Detail rukávu a bočního dílu krátkého kabátku



Obrázek 13. Technický náčrt modelu č. 1

### Model č. 2

Přiléhavý živůtek z různobarevného denimu tvořený pomocí záplat z několika kousků oděvů. Záplaty jsou našité na sebe na stroji a tvoří tak nepravidelný geometrický vzor. Živůtek má rozparek v pravém bočním švu se zapínáním na patentky pro snadnější oblékání. Živůtek má plisované rukávky, které korespondují s tylovou skládanou sukní. Sukně v délce ke kolenům se skládá ze dvou vrstev tylu skládaného do záhybů. Jednotlivé vrstvy jsou obdélníkového střihu, stahované v pase páskem, který je provlečen průchodkami.



Obrázek 14. Technický nákres modelu č. 2

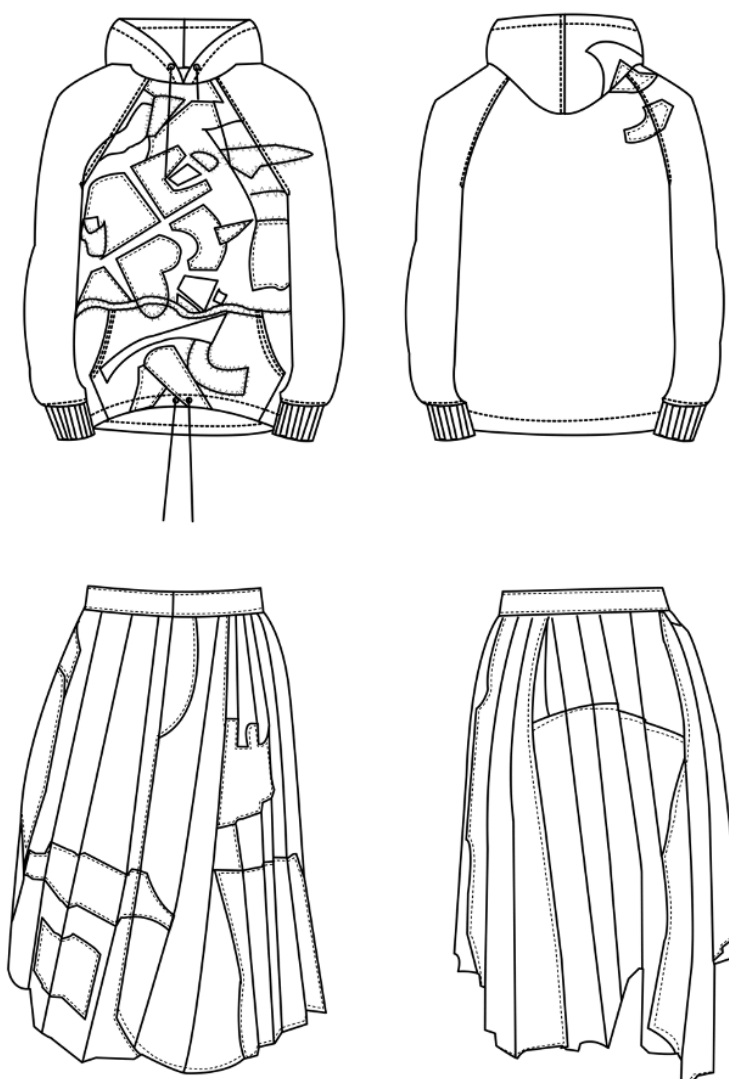


Obrázek 15. Rozpracovány denimový živůtek



### Model č. 3

Kombinace sportovní upcyklované mikiny se skládanou sukní. Polopřiléhavá mikina s klínovými rukávy, kapucí a kapsou na PD, v dolním kraji je do tunýlku provlečena pruženka ke stažení v pase. Na vzor mikiny byl použit rukáv s geometrickým vzorem, ze kterého vychází koncept bakalářské práce. Záplaty tvořící vzor mikiny byly našité pomoci hustého klikatého švu, který zabraňuje třepení záplat. Sukně se záhyby vznikla kombinací tří pánských košil. Nepravidelné díly sukně jsou vzájemně sešité a všité do pasového límce. Sukně je zapínaná na skryté zdrhovadlo. Asymetrický dolní okraj sukně je nezačištěný.



Obrázek 16. Technický nákres modelu č. 3



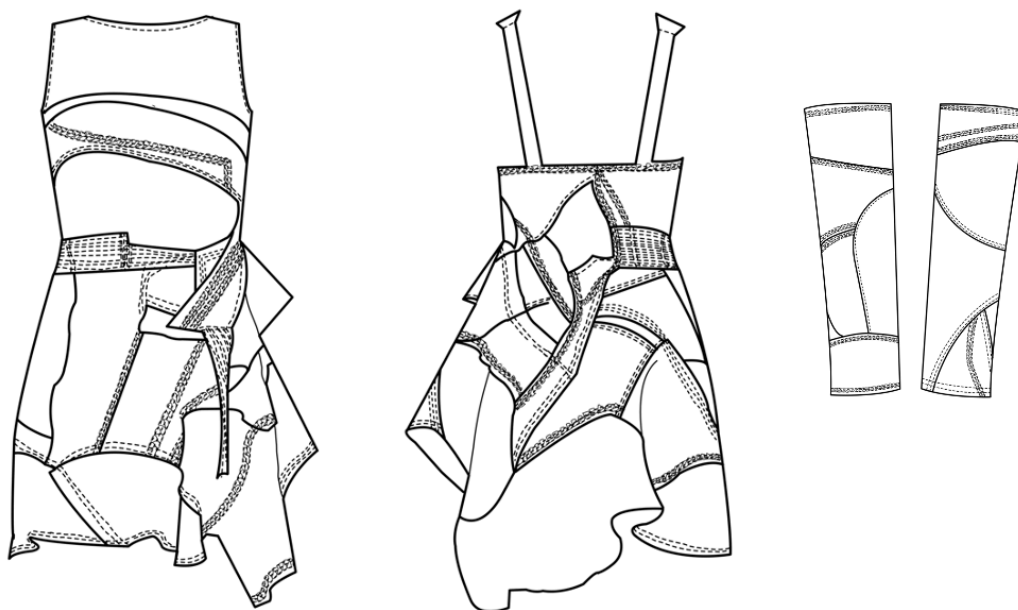
Obrázek 17. Rozložená sukně



Obrázek 18. Použití rukávu do vzoru mikiny

#### **Model č. 4**

Krátké přiléhavé úpletové šaty na ramínka, které se od pasu dolů rozšiřují. Vznikly způsobem aranžování na krejčovské panně. Jednotlivé díly jsou spojeny na coverlocku. Rukávy nejsou všité do průramků, slouží jako návleky, sahají od zápěstí nad loket. V modelu byla použita pružná síťovina.



Obrázek 19. Technický nákres modelu č. 4



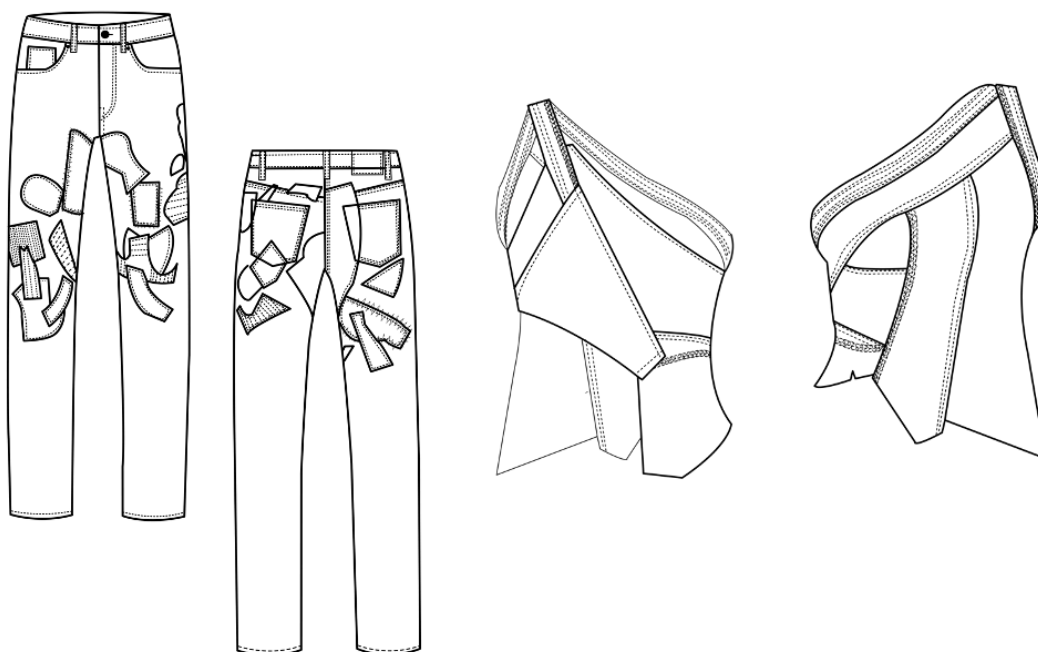
Obrázek 20. Aranžování úpletových šatů na figuríně

### Model č. 5

Přiléhavý asymetrický top se skládá z různých částí úpletových triček, jednotlivé díly jsou sešity na coverlocku kontrastními nitěmi. Dolní okraj je nezačištěný.

Upcyklované džíny rovného střihu s aplikacemi z různých barevných kousků denimu, které byly podlepeny výztužnou vložkou a našity různými typy stehů (ručním

nepravidelným stehem / rovným vázaným stehem / klikatým stehem). Záplaty jsou polohovány na namáhaná místa, zajišťují tak delší trvanlivost oděvu.



Obrázek 21. Technický nákres modelu č. 5

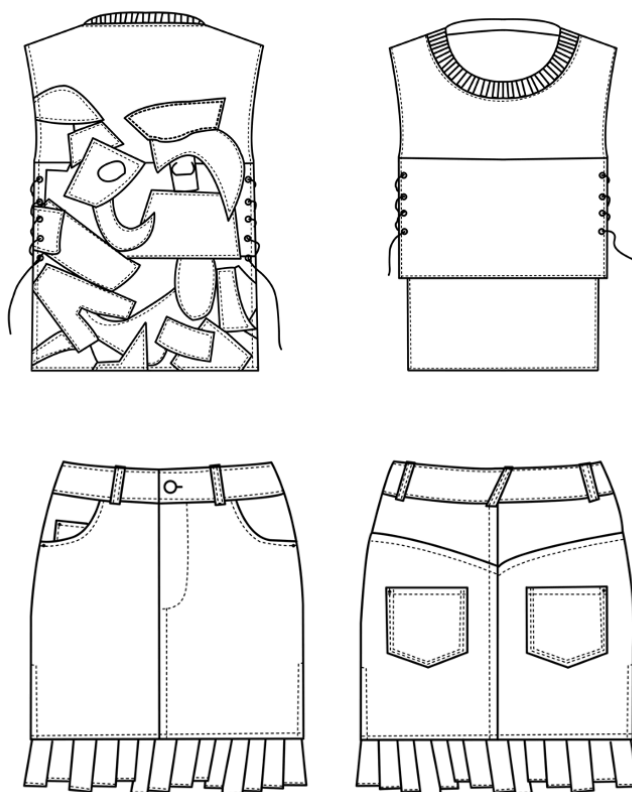


Obrázek 22. Polohování záplat na džínách

### **Model č. 6**

Upcyklovaný model složený ze sukni s kanýrem a vesty. Vesta volného střihu na bocích má šněrování kloboukovou gumou provlečené přes průchodky, ZD je delší než PD. V PD

je kapsa vytvořená přehnutím dílu do rubu. ZD je zdoben aplikacemi, které plní estetickou funkci. Krátká sukně z bílého denimu má v dolním kraji všitý skládaný kanýr.



Obrázek 23. Technický nákres modelu č. 6



Obrázek 24. Vzor tvořící vestu

## ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnovala tématu upcyklace oděvů a textilu jako jednomu z možných řešení problémů současného oděvního průmyslu. V průběhu práce se vyvinulo několik technik a způsobů, jak s upcyklací pracovat.

Hlavní technikou byly záplaty, které se nejdříve našívaly na poškozená místa oděvu a na některých místech byly našité jen z dekorativních důvodů, aby se model ucelil a nabyl větší estetickou hodnotu. Prvopočáteční záplaty byly z tkaniny. Tkaninové záplaty se třepily, proto se musel najít neoptimálnější způsob zpracování a našívání záplat. Jedním ze způsobů bylo podlepování záplat výztužnou vložkou. Druhým způsobem zamezení třepení a zároveň spojení záplat s oděvem byly strojové stehy, například steh klikatý a coverlockový. Dále byly vyzkoušeny i jiné druhy materiálu na záplaty jako je vlna, úplet, tyl. Po experimentech s různými materiály byla vyvinuta vlastní technika práce s úpletovými odstřížky, které jsou navzájem spojeny šitím. Stejným způsobem se pracovalo s denimem, u kterého se, na rozdíl od jiných použitých látek, třepení podpořilo. Kromě vlastností materiálů se pracovalo s důrazem na barevnost záplat. Cílem bylo, aby záplaty mezi sebou a také s oděvem, na který byly našité, tvořily barevně harmonický celek. Tento způsob upcyklace spojuje možnost řešení problému textilního průmyslu a zároveň možnost výtvarného projevu v oděvu.

Praktická část bakalářské práce přinesla nové poznatky a pochopení pro vzájemnou interakci materiálů. Zároveň se našly způsoby, jak vyjádřit výtvarný záměr skrze textilní tvorbu. Bohužel ale i tato tvorba nese svá negativa. Při upcyklaci se častokrát používají jen určité části oděvu, proto z oděvu i při této metodě práce zůstává odpad. Řešením by mohlo být užší zaměření na určitý typ látky nebo typ oděvu (např. košile, džíny), což by umožnilo optimálnější využití materiálu.

Projekt mi přinesl bohaté zkušenosti s upcyklací, díky bakalářské práci jsem našla vlastní přístup k dané problematice. Nabyté znalosti je možné uplatnit pro budoucí oděvní tvorbu, s přihlédnutím k optimalizaci spotřeby materiálů. Použitý způsob práce s upcyklací má potenciál využití i mimo oděvní tvorbu, například jej lze uplatnit v textilním designu nebo pro interiérové doplňky.

## FOTODOKUMENTACE

































200 12/m



200 1/2



200 kg/m









## SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

### Literární zdroje

BURIANOVÁ, Miroslava, Helena HEROLDOVÁ, Jana MÁCHALOVÁ, Ondřej TÁBORSKÝ a Marek JUNEK. *Móda v kruhu času: retro - 200 let inspirací*. Praha: Národní muzeum, 2016. ISBN 978-80-7036-503-8.

GLOGAZA, Joanna. *Slow fashion: módní revoluce*. Přeložil Soňa NOVÁKOVÁ. Praha: Alferia, 2021. ISBN 978-80-271-2108-3.

HOBRLAND, Martin. *7 pádů odpadu*. Praha: Concept 42, 2019. ISBN 978-80-88059-11-0.

HUBKOVÁ, Veronika. *Příběh skříně: o tom, jak funguje módní průmysl*. 2018. 2. vydání.

JAROŠOVÁ, Helena, 2020. *Oděv, móda, tvorba*. Ilustroval Magdalena KŘEŠŤANOVÁ. V Praze: UMPRUM. ISBN 978-80-87989-53-1.

MÁCHALOVÁ, Jana, 2003. *Móda 20. století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. Dějiny odívání. ISBN 80-7106-587-0.

PĚKNÁ, Jana. *Jak si zařídit domov: váš průvodce na cestě k vysněnému interiéru*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0753-7.

POLÁČEK, Vojtěch a Vít POKORNÝ. *Recyklované divadlo: Recycled theatre*. Praha: Národní muzeum, 2015. ISBN 978-80-7036-454-3.

RUHRBERG, Karl, Manfred SCHNECKENBURGER, Christiane FRICKE a Klaus HONNEF, WALTHER, Ingo F., ed., 2004. *Umění 20. století: malířství. sochy a objekty. nová média. fotografie*. Přeložil Blanka PSCHIEDTOVÁ, přeložil Jindřich SCHWIPPEL. [Praha]: Slovart. ISBN 80-7209-521-8.

### Elektronické zdroje

Всадник Апокалипсиса: ХОМЕНКО весна-лето 2020. *Vogue.ua* [online]. 2019, 20-09-2019 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/vsadnik-apokalipsisa-xomehko-vesna-leto-2020.html>

МАЖАР, Андрей. Яся Хоменко — О том, как развивать нишевый бренд, когда ретейлеры «боятся» апсайклинга. *Don't Take Fake* [online]. 2020, 30-12-2020 [cit.

2022-03-21]. Dostupné z: <https://donttakefake.com/yasya-homenko-o-tom-kak-razvivat-nishevyy-brend-kogda-retejlery-boyatsya-apsajklinga/>

A Brief Fashion History: The Role of Clothing Patches in Counterculture, 2022. *Asilda Store* [online]. [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://www.asildastore.com/blogs/news/103889222-a-brief-fashion-history-the-role-of-clothing-patches-in-counterculture>

Apparel Industry Statistics. *Oberlo.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.oberlo.com/statistics/apparel-industry-statistics>

BONAČIĆ, Dino. Bethany Williams. *London Fashion Week* [online]. 2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://londonfashionweek.co.uk/designers/bethany-williams>

CHARPAIL, Mathilde. What's wrong with the fashion industry?. *Sustainyourstyle.org* [online]. 2017 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.sustainyourstyle.org/en/whats-wrong-with-the-fashion-industry>

ELSHISHTAWY, Nesma, Pammi SINHA a Julia A. BENNELL. A comparative review of zero-waste fashion design thinking and operational research on cutting and packing optimisation. *International Journal of Fashion Design, Technology and Education*[online]. 1 - 13 [cit. 2022-03-06]. ISSN 1754-3266. Dostupné z: doi:10.1080/17543266.2021.1990416

Fast fashion. *Zajimej.se* [online]. 2020 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://zajimej.se/slovník-pojmu/fast-fashion/>

Fibersort: Textiles Programme. *Circle-economy.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.circle-economy.com/programmes/textiles/fibersort>

Historie vyšívání: jak to bylo s vyšívkami a vyšívacími stroji, 2022. *Avega.cz* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <http://www.avega.cz/clanek/Historie-vysivani-jak-to-bylo-s-vysivkami-a-vysivacimi-stroji.php>

Historie vyšívky křížového stehu: jak vznikla, 2022. *Fabalabse.com* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://fabalabse.com/dekorace/historie-vysivky-krizoveho-stehu-jak-vznikla/>

HOBSON, J. To die for? The health and safety of fast fashion. *Occupational Medicine* [online]. 2013. **63**(5), 317-319 [cit. 2022-03-06]. ISSN 0962-7480. Dostupné z: doi:10.1093/occmed/kqt079

IWAMOTO WADA, Yoshiko, 2004. Japanese boro. *Wordpress: Ragged Beauty: Repair and Reuse, Past and Present* [online]. Museum of Craft and Folk Art in San Francisco [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://yoshikowada.files.wordpress.com/2018/01/vav-32-35-boro-by-wada.pdf>

Jak se recykluje textil. *Třídění odpadu* [online]. 2020 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.trideniodpadu.cz/jak-se-recykluje-textil>

KÁDNEROVÁ, Michaela, 2021. Velký textilní comeback: Tkaní, art protis, recyklace. Kdo z mladých umělců navazuje na slavnou Kybalovu školu?. *DolceVita.cz* [online]. 13-02-2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.dolcevita.cz/design/velky-textilni-comeback-tkani-art-protis-recyklace-kdo-z-mladych-umelcu-navazuje-na-slavnou-kybalovu-skolu/>

*Kate Fletcher: Fashion and sustainability pioneer, design activist, writer, nature enthusiast, research professor.* [online], 2022. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://katefletcher.com>

KING, Sarah. 10 Zero Waste Clothing Brands For A Sustainable Closet [online]. 2021, 21-10-2021 [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.sustainably-chic.com/blog/zero-waste-clothing-brands>

KMENTOVÁ, Hanka, 2017. Oblíbené mramorování. *Kreativní svět* [online]. 04-04-2017 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://blog.kreativnisvet.cz/blog/oblibene-mramorovani/>

KNAPKOVÁ, Petra, 2017. Módu ovládlo vyšívání. Máte svůj vyšíváný kousek?. *Ženy.cz* [online]. 07-03-2017 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.zeny.cz/krasa-a-moda/modu-ovladlo-vysivani-mate-svuj-vysivany-kousek-1006.html>

KOČOVÁ, Helena, 2019. Jak batikovat: návody na batikování. *Kreativní techniky* [online]. 19-04-2019 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://kreativnitechiky.cz/batikovani-batika/>

*KSENIASCHNAIDER* [online], 2022. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.kseniaschnaider.com>

Leather Patches: Military to Modern Day, 2022. *Asilda Store* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.asildastore.com/blogs/news/leather-patches-the-history-from-military-to-modern-day>

LU, Sheng. Statistics: Global Apparel Market 2021-2026 [online]. *Shenglufashion.com*. 27-12-2021, 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://shenglufashion.com/2021/12/27/statistics-global-apparel-market-2021-2026/>

MUKENDI, Amira, Iain DAVIES, Sarah GLOZER a Pierre MCDONAGH. Sustainable fashion: current and future research directions. *European Journal of Marketing* [online]. 2020. **54**(11), 2873-2909 [cit. 2022-03-06]. ISSN 0309-0566. Dostupné z: doi:10.1108/EJM-02-2019-0132

NEUMANN, Hannah L., Luisa M. MARTINEZ a Luis F. MARTINEZ. Sustainability efforts in the fast fashion industry: consumer perception, trust and purchase intention. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal* [online]. 2020. **12**(3), 571-590 [cit. 2022-03-06]. ISSN 2040-8021. Dostupné z: doi:10.1108/SAMPJ-11-2019-0405

NOBILE, Vincenza, 2022. Bethany Williams - Fashion as a sustainable solution. *Metal Magazine* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://metalmagazine.eu/en/post/interview/bethany-williams-fashion-as-a-sustainable-solution>

O Zero waste. *Bezpopelnice.cz* [online]. 2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://bezpopelnice.cz/o-odpadcich/zero-waste/>

Rychlá móda. *Kaamo.cz* [online]. 2019, 14-06-2019 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.kaamo.cz/blog/rychla-moda/>

SCHIRO, Anne-Marie. Fashion; Two New Stores That Cruise Fashion's Fast Lane. *The New York Times* [online]. 1989, 31-12-1989 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1989/12/31/style/fashion-two-new-stores-that-cruise-fashion-s-fast-lane.html>

TSUCHIDA, Emma, 2020. Studio Visit: The Brothers Behind Clothing Brand, Prospective Flow. *Tortoise General Store* [online]. 06-11-2020 [cit. 2022-05-19]. Dostupné z: <https://shop.tortoisegeneralstore.com/blogs/news/studio-visit-the-brothers-behind-clothing-brand-prospective-flow>

ŠKRDLÍKOVÁ, Marie. Historie upcylace aneb móda inspirovaná mámou a babičkou. *Zajímej se* [online]. 2020, 16-01-2020 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.harpersbazaar.cz/c/upcylace-jako-novy-start-proc-nas-prave-ted-tolik-bavi-/?limit=56>

SPILKOVÁ, Tereza. Upcyklace jako nový start: Proč nás právě teď tolik baví?. *Harper's Bazaar* [online]. 2020, 29-07-2020 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.harpersbazaar.cz/c/upcyklace-jako-novy-start-proc-nas-prave-ted-tolik-bavi-/?limit=56>

Stručná historie nášivek, 2022. *Vysivane.cz* [online]. [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.vysivane.cz/strucna-historie-nasivek/>

Textil a cirkulární ekonomika: současné výzvy a řešení, 2021. *Společně udržitelně* [online]. 17-08-2021 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://spolecne-udrzitelne.cz/aktuality/inovace/textil-a-cirkularni-ekonomika-soucasne-vyzvy-a-reseni>

The History of Embroidered Patches, 2013. *American Patch* [online]. 09-09-2013 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.americanpatch.com/about/blog/general-information/the-history-of-embroidered-patches/>

UN Helps Fashion Industry Shift to Low Carbon. *United Nations* [online]. 2018, 06-09-2018 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://unfccc.int/news/un-helps-fashion-industry-shift-to-low-carbon>

Upcyklace. *Třídění odpadu* [online]. 2022 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.trideniodpadu.cz/upcyklace>

Velký textilní comeback: Tkaní, art protis, recyklace. Kdo z mladých umělců navazuje na slavnou Kybalovu školu?, 2021. *Lidovky.cz* [online]. 21-09-2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: [https://www.lidovky.cz/relax/design/obleceni-sije-ze-zbytku-latky-navrharka-pouziva-zapomenutou-ceskoslovenskou-textilni-techniku.A210901\\_154442\\_Inbydleni\\_ape](https://www.lidovky.cz/relax/design/obleceni-sije-ze-zbytku-latky-navrharka-pouziva-zapomenutou-ceskoslovenskou-textilni-techniku.A210901_154442_Inbydleni_ape)

Why upcycling has become the main trend of 2021. *Ecolife.ae* [online]. 2021, 14-07-2021 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://ecolife.ae/why-upcycling-has-become-the-main-trend-of-2021/>

## SEZNAM OBRÁZKŮ

<a href="#">Obrázek 1. Objem světového trhu s oblečením v období 2012-2025, miliard dolarů</a>	12
<a href="#">Obrázek 2. Reworked Demi-Denims</a>	26
<a href="#">Obrázek 3. Technika žatka</a>	27
<a href="#">Obrázek 4. Oblečení značky Bethany Williams</a>	29
<a href="#">Obrázek 5. Oblečení značky MiJA</a>	30
<a href="#">Obrázek 6. Autorské malby</a>	43
<a href="#">Obrázek 7. První zkoušky hledání způsobu zpracování upcyklové kolekce</a>	44
<a href="#">Obrázek 8. Dekorovaný rukáv mikiny (vlevo) a vyměněný vlněný rukáv (vpravo)</a>	44
<a href="#">Obrázek 9. Moodboard</a>	45
<a href="#">Obrázek 10. Původní line-up kolekce</a>	46
<a href="#">Obrázek 11. Finální line-up kolekce</a>	47
<a href="#">Obrázek 12. Detail rukávu a bočního dílu krátkého kabátku</a>	48
<a href="#">Obrázek 13. Technický nákres modelu č. 1</a>	49
<a href="#">Obrázek 14. Technický nákres modelu č. 2</a>	50
<a href="#">Obrázek 15. Rozpracovány denimový živůtek</a>	50
<a href="#">Obrázek 16. Technický nákres modelu č. 3</a>	51
<a href="#">Obrázek 17. Rozložená sukně</a>	52
<a href="#">Obrázek 18. Použití rukávu do vzorku mikiny</a>	52
<a href="#">Obrázek 19. Technický nákres modelu č. 4</a>	53
<a href="#">Obrázek 20. Aranžování úpletových šatů na figuríně</a>	53
<a href="#">Obrázek 21. Technický nákres modelu č. 5</a>	54
<a href="#">Obrázek 22. Polohování záplat na džínách</a>	54
<a href="#">Obrázek 23. Technický nákres modelu č. 6</a>	55
<a href="#">Obrázek 24. Vzor tvořící vestu</a>	55

### Zdroje:

**Obrázek 1.** Apparel Industry Statistics. *Oberlo.com* [online]. 2021 [cit. 2022-03-06].  
Dostupné z: <https://www.oberlo.com/statistics/apparel-industry-statistics>

**Obrázek 2.** *KSENIASCHNAIDER* [online]. 2022 [cit. 2022-05-20]. Dostupné z: <https://www.kseniaschneider.com/products/reworked-demi-denims>

**Obrázek 3.** *XOMEHKO*. *Instagram.com* [online]. 2022 [cit. 2022-05-20]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/CMukVGeHeCy/>

**Obrázek 4.** Bethany Williams. *Instagram.com* [online]. 2021 [cit. 2022-05-20]. Dostupné z: [https://www.instagram.com/p/CUm\\_n3Tik5W/](https://www.instagram.com/p/CUm_n3Tik5W/)

**Obrázek 5.** Denim Scrap Jacket. *MiJA* [online]. 2022 [cit. 2022-05-20]. Dostupné z: <https://mija.world/product/all-denim-scrap-jacket/#gallery-1>